

N:o 18.

Ank. till Riksd. kansli den 13 april 1893, kl. 2 e. m.

Betänkande, angående allmänna bevillningen.

Sedan utskottet nu förehaft till behandling samtliga till utskottet hänvisade motioner angående allmänna bevillningen — dock med undantag af dem, som röra den af Kongl. Maj:t genom proposition den 16 sistlidne januari, n:o 12, till fyllande af statsverkets behof för nästkommande år föreslagna särskilda tilläggsbevillning, öfver hvilka motioner utskottet har att yttra sig först i sammanhang med det utlåtande, utskottet kommer att afgifva beträffande nämnda proposition, sedan statsverkets behof blifvit af Riksdagen utredda och bevillningssumman bestämd — tillkommer det utskottet att öfver de sålunda behandlade motionerna afgifva betänkande.

Ifrågavarande motioner äro dels sådana, som angå vissa mera principiella spørsmål med afseende å den allmänna bevillningen dels

Bih. till Riksd. Prot. 1893. 5 Saml. 1 Afd. 16 Häft. (N:o 18). 1

sådana, som beröra vissa hithörande frågor af jemförelsevis mera speciell natur.

På grund af det nära inbördes sambandet emellan de till den förra gruppen hörande framställningarne vill utskottet här i ett sammanhang yttra sig öfver dessa.

Hit höra följande motioner, väckta

inom Första Kammaren:

n:o 17, af herr friherre von Kræmer, med hvilken herr friherre Carl Klingspor instämt, med yrkande:

1:o. att titeln å bevillningsförrordningen ändras till:

Förrordning angående bevillning för inkomst af fastighet, af kapital och af arbete.

2:o. att öfverskriften öfver § 1 samt § 1 i förrordningen måtte få följande lydelse:

Bevillning af fastighet.

§ 1.

Af all inom riket belägen fastighet, hvartill ock räknas frälseränta, skall, med undantag, som i § 4 upptagas, bevillning utgöras med 1 procent af behållen inkomst, hvarvid denna för jordbruksfastighet, naturaförmåner inberäknade, anses vara 6 procent, för all annan fastighet och frälseränta 5 procent — allt å fulla hundraådetal af uppskattningsvärdet.

Denna bevillning utgår därför:

a) af jordbruksfastighet med sex öre för hvarje fulla ett hundra kronor,

b) af all annan fastighet och frälseränta med fem öre för hvarje fulla ett hundra kronor af uppskattningsvärdet;

n:o 19, af herr Carl Nyström:

att Riksdagen ville besluta eller i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om framläggande af förslag till sådan ändring af § 18 i förrordningen af den 3 juni 1892, angående bevillning af fast egendom samt af inkomst, att skattskyldig varder pliktig att, jemväl utan föregående uppmaning från bevillningsberedningens ordförande, lemna uppgift å det belopp, hvartill hans inkomst af kapital eller arbete det nästföregående året uppgått;

inom Andra Kammaren:

n:o 30, af herr *E. Åkerlund*:

att Riksdagen behagade hos Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådana ändringar uti vårt beskattningssystem, att direkt skatt måtte komma att utgå i vida högre mån än nu, *dels* progressivt stigande med inkomst-beloppen, *dels* utgående med högre procent af de stora kapitalen och den enskilda penningarörelsen och dylikt, än af inkomst af det produktiva arbetet, äfvensom förslag till sådana ändringar i nu gällande beskattningssystem, som i följd deraf kunna finnas nödiga;

n:o 66, af herr *G. F. Östberg*, med instämmanden af herrar *Aug. Pettersson* från Österhaninge, *E. Åkerlund* och *O. W. Redelius*:

att Riksdagen behagade i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t ville låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till förändrade bestämmelser rörande bevillingstaxeringen, hvilande på den grundsats, att skattskyldig är pliktig att till taxeringsmyndigheterna uppgifva beloppet af sin beskattningsbara inkomst;

n:o 85, af herr *J. A. Johansson* i Strömsberg:

att Riksdagen måtte besluta ändring i bevillningsförordningen i sådant syfte,

att den, som enligt bevillningsförordningen är skyldig att erlägga skatt för inkomst af kapital eller arbete, ålägges att inom offentlig kungjord tid till bevillningsberedningens ordförande lemna uppgift å det belopp, hvartill hans inkomst af kapital eller arbete det nästföregående året uppgått;

att den skattskyldige, som detta underlåter, må böta ett belopp, svarande mot tio procent af den bevilling, som inom berednings-distriktet varder honom påförd för den inkomst, som uppgiften skolat afse, hvarjemte Kongl. Maj:ts befallningshafvande på anmälan af bevillningsberedningens ordförande eger att med föreläggande af lämpligt vite dylik uppgift infordra; samt

att om det kan ledas i bevis, att skattskyldig mot bättre vetande lemnat oriktig uppgift, han må vara skyldig icke allenast att erlägga bevilling för det sålunda undanhållna beloppet, utan äfven derutöfver erlägga en pligt af fem procent af samma belopp;

n:o 118, af herr grefve *Hugo E. G. Hamilton*:

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att vid den revision af bevillningsförordningen, hvarom förmäles i Riksdagens skrifvelse af den 27 november 1892, utöfver hvad i nämnda skrifvelse finnes antydt,

dels måtte iakttagas,

att de skattskyldige åläggas att sjelfva efter fastställda formulär lemna uppgift å sina inkomster,

att de kategorier af små inkomsttagare, för hvilka skattelindring skall medgifvas, ökas ej blott så, att skattelindring eger rum äfven vid något högre inkomstbelopp än för närvarande, utan ock så att dessa olika beskattade kategorier af små inkomsttagare göras så många, att allt för stark skattestegring vid öfvergång från en kategori till en annan undvikes;

att inkomstbevillningen för de högre inkomsterna med nödig varsamhet göres progressiv;

samt att den under formen af ökad fastighetsbevillning jordbruksnäringen nu åsatta inkomstbevillning ersättes genom att jordbruksnäringen med afseende å utgörande af inkomstbevillning likställes med öfriga näringar;

dels ock i öfvervägande tagas,

huruvida icke äfven vid fastighetsbevillningens bestämmande större hänsyn bör tagas till fastigheternas olika storlek,

huruvida icke skilnad bör göras mellan inkomster af olika ursprung, så att exempelvis inkomst af arbete beskattas lägre än inkomst af kapital; äfvensom

huruvida icke, till befordrande af så väl en högre beskattning af den större förmögenheten som en jemnare fördelning af skattebördan, det i § 15 af nu gällande instruktion för taxeringsmyndigheterna förekommande stadgandet bör utbytas mot en bestämmelse derom, att jemväl enskilde delegare i bolag eller inrättning skola taxeras för inkomst af samma bolag eller inrättning;

n:o 133, af herr vice talman *en A. P. Danielson*:

att Riksdagen ville besluta:

1:o) att titeln å nu gällande bevillningsförordning ändras till:

Förordning angående bevillning för inkomst af fastighet, af kapital och af arbete;

2:o) att öfverskriften öfver § 1 samt § 1 i förordningen måtte få följande lydelse:

Bevillning af fastighet.

§ 1.

Af all inom riket belägen fastighet, hvartill ock räknas frälseränta, skall, med de undantag, som i § 4 upptagas, bevillning utgöras med 1 procent af behållen inkomst, hvarvid denna för jordbruksfastighet, naturaförmåner inberäknade, anses vara 6 procent, för annan fastighet 5 procent och för frälseränta 5 procent — allt af uppskattade värdet.

Denna bevillning utgår derför:

a) af jordbruksfastighet med sex öre för hvarje fulla ett hundra kronor,

b) af all annan fastighet och frälseränta med fem öre för hvarje fulla ett hundra kronor af uppskattningsvärdet;

n:o 174, af herr *Curt Wallis*:

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t ingå med anhållan, att vid den blifvande revisionen af bevillningslagstiftningen, som i Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående statsverkets tillstånd och behof till innevarande Riksdag är stäld i utsigt, hänsyn måtte tagas dertill, att den direkta skatt, som för närvarande utgår som bevillning af inkomst, ordnas så, att den bestämmes att utgå med viss procent högre för den större och lägre för den mindre inkomsten, samt med högre procent för inkomst af säkrare beskaffenhet och med lägre procent för inkomst af mera tillfällig och osäker art;

n:o 195, af herr *T. W. Forsell*:

att Riksdagen måtte besluta aflåta skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran, att — vid utarbetande af de nya skattelagarna, hvilken skatteprincip som än kommer att fastslås för uttagande af bevillning för jordbruksnäringen — berörda lagar måtte om möjligt så affattas, att de tydligt angifva, särskildt den bevillning, som skall utgöras för jordbruksfastighet och särskildt den bevillning, som skall utgöras för inkomst af jordbruksnäringen;

n:o 203, af herr *J. Olsson* i Stockholm, med hvilken instämt herr *J. A. Fjällbäck*:

att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t ville anhålla, det Kongl. Maj:t i sammanhang med den blifvande omarbetningen af bevillningsstadgan ville framlägga förslag till ändring af samma stadga jemväl i syfte att förekomma nu rådande oegentligheter vid tillämpningen af grundsatsen om bevillningsfritt afdrag.

Redan i sammanhang med den, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition vid nästlidet års urtima riksmöte angående ny härordning och grundskatternas afskrifning, af chefen för finansdepartementet framlagda finansplan påpekades behofvet af en revision af bevillningsförordningens bestämmelser, i syfte dels att åvägabringa en mera likformig tillämpning af desamma, dels att med beskattning på ett verksammare sätt än för närvarande träffa vissa inkomstarter.

Sedan Riksdagen, i öfverensstämmelse härmed, i skrifvelse den 27 november 1892 uttalat såsom sin åsigt, att det starkare anlåtande af den direkta beskattningen för statsbehofvens täckande, som enligt den framlagda finansplanen skulle komma att ega rum, oeftergifligt förutsatte en revision af bevillningsförordningens bestämmelser, i syfte så väl att i allmänhet öka deras effektivitet som ock att, på sätt af chefen för finansdepartementet antydts, åvägabringa en mera likformig tillämpning af förordningen samt särskildt med beskattning på ett verksammare sätt än för närvarande egde rum träffa vissa inkomstarter, har chefen för finansdepartementet i det vid Kongl. Maj:ts till detta års Riksdag aflåtna proposition angående statsverkets tillstånd och behof fogade utdrag af protokollet öfver finansärenden den 14 januari 1893 förklarat sin afsigt vara att hos Kongl. Maj:t göra framställning om en revision af gällande bevillningsförordning, i och för hvilken revision redan jemlikt Kongl. Maj:ts beslut föranstaltats om vissa förberedande utredningar.

Då sålunda en genomgående granskning af de grunder, på hvilka vår nu gällande bevillningslagstiftning är byggd, torde vara omedelbart förestående, synes det utskottet icke vara lämpligt att, såsom vissa af de nämnda motionärerna föreslagit, nu omedelbart företaga någon mera väsentlig rubbning af dessa grunder i ett eller annat afseende.

Deremot anser utskottet angeläget vara, att Riksdagen närmare än som skett i omförmälda skrifvelsen den 27 november 1892 angifver det sätt, hvarpå det af Riksdagen i skrifvelsen framhållna ändamålet med den omtalade revisionen, enligt Riksdagens mening, lämpligast står att vinna, och i sådant syfte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller

såväl att vissa grundsatser måtte få göra sig gällande i det förslag till förändrad bevillningsstadga, hvilket med anledning af den tillämnade revisionen torde komma att för Riksdagen framläggas, som ock att vid denna revision vissa viktigare frågor angående sättet för ifrågavarande beskattningsforms anordnande måtte tagas i öfvervägande.

Gällande bevillningsstadga skiljer emellan två olika slag af be- <sup>Fastighets-
bevillningen
och inkomst-
bevillningen
olika arter af
bevillning.</sup> villning: *bevillning af fast egendom* samt *bevillning för inkomst af kapital och arbete*. Den förra utgår efter fastighetens uppskattade värde, den senare efter den skattskyldiges behållna inkomst, vare sig af kapital eller arbete. Fastighet, för hvilken bevillning erlägges, uppskattas till ett visst värde, dess »taxeringsvärde». Med antagande, att fast egendom gifver vissa t. ex. 6 procent af sitt taxeringsvärde i afkastning, låter man härefter skatten utgå i direkt förhållande till detta fastighetens uppskattade värde. Fastighetsbevillningen utgöres visserligen af fastighetens egare eller i vissa fall af dess innehafvare, men *oberoende af* huru vida egaren eller innehafvaren har någon behållen inkomst af den- samma eller icke och *utan afseende å* huru stor denna inkomst i förra fallet är. Fastighetsbevillningen är således en skatt å fastighetens *antagna afkastning*, men icke å den inkomst, fastigheten lemnar sin egare eller innehafvare i behåll. Bevillningen å inkomst af kapital eller arbete är deremot en skatt å den inkomst den skattbetalande *verkligen* eger, efter afdrag af de utgifter han för denna inkomsts ernående måst vidkännas. Sistnämnda skatt utgår sålunda icke af den, hvars kapital eller arbetskraft icke lemnar *honom* någon behållen inkomst, medan å andra sidan skatten växer i samma mån som den skattskyldiges behållna inkomst ökas.

Skilnaden emellan de begge omförmälda slagen af bevillnings- afgifter kan därför korteligen uttryckas så, att fastighetsbevillningen är hvad finansvetenskapen kallar en »objektskatt» eller »afkastnings- skatt», medan deremot bevillningen för inkomst af kapital eller arbete utgör hvad samma vetenskap benämner en »subjektskatt» eller närmare bestämdt en »inkomstskatt». Den förra beskattningsformen är en be- skattning vid *sjelfva källan*, från hvilken inkomst flyter eller antages flyta, oafsedt hvem inkomst från denna källa tillflyter, den senare en skatt å *en viss persons behållna inkomst*, denna må nu vara fluten ur en eller flere källor. Att här föreligger en principiell skilnad torde icke kunna förnekas. Herrar friherre von Kræmer och vice talmannen A. P. Danielson hafva emellertid i sina ofvan omförmälda motioner sökt visa, att skilnaden mellan de begge ifrågavarande slagen af be- villning endast är en skilnad till namnet, en namnskilnad, som dock,

enligt motionärernas mening är egnad att framkalla en i socialt hänseende farlig missuppfattning, till hvars undanröjande motionärerna på ofvan angifvet sätt föreslå dels en förändring i bevillningsförordningens rubrik dels ett förtydligande af förordningens 1 §, genom hvilka förändringar skulle uttryckligen framhållas, att fastighetsbevillningen i sjelfva verket intet annat är en art af inkomstbevillning.

Motionärerna stödja denna sin mening på fastighetsbevillningens historiska tillkomst.

Vår nu gällande bevillningsförordning hvilar i denna punkt på enahanda grunder som 1861 års bevillningsstadga, hvilken i sin ordning utgjorde en frukt af det arbete, som föreligger i det af komitén för upprättande af förslag till ny författning angående utgörande af allmänna bevillningen den 2 juli 1859 afgifna betänkande.

I motiven till sitt förslag till bevillningsstadga yttrar komitén, bland annat, följande:

«Art. II.

Under denna artikel äro hänfödda alla de afgifter, hvilka skulle blifva föremål för taxering och hvilka utgå med enahanda procent utaf inkomst af egendom eller kapital och af arbete eller rörelse, yrke, tjänst, m. m.

Afgiften, beroende naturligtvis af bevillningssumman, beräknas, såsom ofvan nämdt är, om denna blifver två millioner riksdaler, till en procent af behållna eller nettoinkomsten.

För fast egendom skulle ock rätteligen lika afgift tagas af behållna inkomsten.

Men i anseende dertill, att de fleste fastighetsegare icke begagna sådan bokföring, att deras behållna afkomst ens af dem sjelfve med säkerhet kan beräknas, antaga komiterade, likasom hittills skett, behållna afkomsten i allmänhet vara fyra procent af det uppskattade verkliga eller gångbara värdet. När således en fastighet anses vara värd t. ex. 1,000 riksdaler, antages den beskattbara årliga inkomsten å fyra procent vara 40 riksdaler, hvarå bevillningen å en procent utgör 40 öre.»

I enlighet härmed var komiténs förslag till bestämmelser angående fastighetsbevillningen affattadt.

1859—60 års Riksdag antog förslaget i ifrågavarande del, dock med den förändring, att behållna afkomsten af fastighet antogs utgöra tre i stället för fyra procent.

Af de uttryckssätt, komitén i sin ofvan återgifna motivering användt, kan man visserligen förledas att tro, det komitén velat i fastighetsbevillningen se en art af inkomstskatt. Komitén talar nemligen der om »inkomst af egendom», »en procent af behållna eller nettoinkomsten» och »den beskattbara årliga inkomsten». Granskar man komiténs uttalande närmare, finner man emellertid, att detta eger en annan innebörd, än man af berörda uttryck skulle kunna vara benägen att sluta. Komitén säger nemligen till en början, att »för fast egendom skulle ock rätteligen lika afgift tagas af behållna inkomsten» d. v. s. en på lika sätt beräknad afgift som den, hvilken ansågs böra utgå för inkomst af kapital eller arbete. En sådan likställighet skulle tydligen fordrat en uppskattning så väl af det *verkliga* värdet af den bruttoinkomst, hvarje fastighet gifver sin egare eller innehafvare, som ock af de verkliga kostnader, denne måst vidkännas för inkomstens vinande, häri inberäknad ränta å den gäld, som till äfventyrs må häfta å fastigheten. Endast genom att draga omkostnaderna från bruttoafkastningens värde står nemligen beloppet af fastighetsegarens eller fastighetsinnehafvarens verkliga *behållna inkomst* af fastigheten att finna. Med insigt om de stora praktiska svårigheter, som skulle möta för en sådan anordning beslöt komitén, under antagande, att fastighets nettoafkastning *i allmänhet* kunde beräknas till vissa procent af fastighetens uppskattade verkliga eller gångbara värde, att föreslå, att skatten likasom förut skulle utgå med viss procent af *fastighetens uppskattade värde*. Men detta innebär tydligen något annat än att sätta skatten i förhållande till egarens eller innehafvarens behållna inkomst af fastigheten. Möjligt är nemligen, att egaren eller innehafvaren icke af fastigheten har någon behållen inkomst alls, emedan antingen nettoafkastningen på grund af egarens eller innehafvarens sätt att sköta egendomen eller i följd af andra omständigheter i sjelfva verket varit lika med noll eller ock nettoafkastningens värde kommit annan än egaren eller innehafvaren till godo. Men möjligt är ock, att egarens eller innehafvarens behållna inkomst af fastigheten är större än den antagna afkastningsprocenten af fastighetens taxeringsvärde. I stället för att utsträcka inkomstbevillningen äfven till inkomst af fastighet, hvilket man ansett vara det teoretiskt rigtiga, har man af praktiska svårigheter sett sig nödgad att *ersätta* en sådan inkomstbevillning med en annan beskattningsform eller fastighetsbevillningen. Denna omständighet, att fastighetsbevillningen historiskt *trädt i stället för* inkomstbevillning, torde vara grunden till den ingalunda ovanliga uppfattning, för hvilken herrar friherre von Kræmer och vice talmannen A. P. Danielson gjort sig till

målsmän. Sant är visserligen, såsom dessa motionärer framhålla, att, hvad särskildt jordbruksfastighet angår, jorden icke gifver någon afkastning utan tillskott af arbete och kapital, men genom den jordbruksfastighet åsatta bevillning beskattades, såsom utskottet här nedan får ytterligare anledning att vidröra, intill sistlidet års urtima riksdag deri gjorde en förändring, allenast sjelfva fastigheten eller rättare uttryckt den del af fastighetens afkastning, som antagits belöpa å sjelfva fastigheten, men icke det för jordbruksrörelsen använda driftkapital eller arbete. Att så var förhållandet framgår tydligt bland annat af 1 § i instruktionen för taxeringsmyndigheterna, der det redan före berörda förändring stadgats, att vid uppskattningen af jordbruksfastighet värdet af kreatur, redskap eller förlag icke får vid fastighetsvärdets bestämmande tagas i beräkning. *Ett är, hvad som är föremål för beskattning, ett annat, huru hög skatten bör vara.*

I full konsekvens med den angifna skilnaden mellan fastighetsbevillningen och bevillningen för inkomst af kapital och arbete behandlar bevillningsförordningen dessa begge arter af bevillning hvar för sig under skilda afdelningar, i öfverensstämmelse hvarmed ock förordningen i rubriken säges angå »bevillning af *fast egendom* samt af *inkomst*». De i de nu afhandlade motionerna föreslagna redaktionsförändringarne syfta visserligen icke till någon förändring i sak, men innebära, såsom utskottet ofvan sökt visa, en sammanblandning af två olika begrepp, »afkastningsskatt» och »inkomstskatt». Utskottet kan därför icke tillstyrka vidtagandet af de påyrkade förändringarna. Utskottet vill emellertid fästa uppmärksamheten derpå, att enligt förslag, som utskottet här nedan framställer, en närmare bestämning rörande naturen och omfattningen af den nuvarande bevillningen för jordbruksfastighet skulle komma att gifvas. En omskapning åter i *sak* af fastighetsbevillningen till inkomstbevillning i egentlig mening är en annan fråga. En sådan förändring, som vore af ingripande betydelse för vår skattelagstiftning, har hos oss ännu icke blifvit mera allmänt ifrågasatt och torde möta så många och stora praktiska svårigheter, att densamma svårigen för närvarande skulle kunna genomföras.

*Inkomst-
bevillning
för jord-
bruksrörelse.*

I nära sammanhang med de nu omordade motionerna stå dels den i herr greve *Hamiltons* ofvan nämnda motion gjorda framställningen, att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t måtte anhålla, att vid den blifvande revisionen af bevillningsförordningen måtte iakttagas, »att den under formen af ökad fastighetsbevillning jordbruksnäringen nu åsatta inkomstbevillning ersättes genom att jordbruksnäringen med afseende

å utgörande af inkomstbevillning likställas med öfriga näringar», dels herr *T. W. Forsells* motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran, »att — vid utarbetande af de nya skattelagarne, hvilken princip som än kommer att fastslås för antagande af bevillning för jordbruksnäringen — berörda lagar måtte om möjligt så affattas, att de tydligt angifva särskildt den bevillning, som skall utgöras för jordbruksfastighet, och särskildt den bevillning, som skall utgöras för inkomst af jordbruksnäringen».

Som bekant höjdes bevillningen för jordbruksfastighet i enlighet med Kongl. Maj:ts derom till sistlidet års urtima riksdag aflåtna proposition från tre till sex öre för hvarje fulla etthundra kronor af fastighetens uppskattningsvärde.

I det berörda proposition bilagda statsrådsprotokollet för finansärenden yttrade chefen för finansdepartementet i denna fråga, bland annat, att bevillningen af fast egendom, såsom känt, dittills utgått med 3 öre för hvarje fulla 100 kronor samt för annan fastighet med 5 öre för hvarje fulla 100 kronor af taxeringsvärdet. Att den undantagsställning, jordbruksfastigheten sålunda hittills intagit, borde upphöra i sammanhang med grundskatternas samt rustnings- och rote-ringsbesvärens afskrifning och nämnda slag af fastighet följaktligen åsättas bevillning efter de för all annan fastighet gällande grunder, hade af Riksdagen uttalats i dess skrifvelse af den 24 maj 1873 och hade derefter alltid ansetts som en gifven följd af afskrifningen. I sammanhang härmed hade departementschefen att fästa uppmärksamheten på en i vår bevillningslagstiftning förefintlig brist, som redan af skatteregleringskomitén påpekats. Denna komité hade erinrat, att det icke finge förbises, att vid sidan af jordens alstrande förmåga förefunnes vid en ordnad jordbruksrörelse åtskilliga andra beskattningsbara faktorer, såsom dels det för rörelsens drifvande erforderliga, i inventarier och kreatursstock nedlagda eller eljest använda kapital, dels ock produkten af jordbrukarens personliga arbete samt de af honom i hans egenskap af jordegare eller arrendator åtnjutna, sällan i penningvärde uttryckta och därför vanligen förbisedda förmåner af allehanda slag. Enär vid uppskattning af öfriga samhällsklassers inkomster tillbörligt afseende städse fästs vid dessa och liknande förhållanden, hade komitén ansett desamma ej heller böra förbises vid jordbruksnäringens beskattning och därför utan meningsskiljaktighet föreslagit bestämmelser, enligt hvilka det belopp, hvarmed en egendoms afkastning möjligen öfversköte hvad som redan genom fastighetsbevillning blifvit beskattadt, skulle komma att träffas med inkomstbevillning. Då komiténs

förslag den 8 januari 1883 inför Kongl. Maj:t anmälades, hade jemväl dåvarande departementschefen framhållit såsom en väsentlig brist i lagstiftningen, att man, då man beskattat jordbruksfastigheten, ansett sig på samma gång beskatta sjelfva jordbruksrörelsen, dervid förbiseende, att denna rörelse eller näring för sitt bedrivande förutsatte icke blott sjelfva fastigheten, utan ett visst driftkapital i inventarier, kreatur m. m. och ett betydligt tillskott af arbete. Kapitalet och arbetet medverkade således uppenbarligen till den inkomst, jordbruksrörelsen lemnade, och då inkomst af kapital och arbete eljest beskattades, borde ju icke heller rimligtvis inkomsten af det i jordbruksrörelsen nedlagda kapitalet och arbetet lemnas obeskattad. Skatteregleringskomiténs förslag åsyftade emellertid att låta taxeringsmyndigheterna uppskatta den inkomst, jordbruksrörelsen lemnade utöfver hvad som kunde anses beskattadt genom fastighetsbevillningen, och att låta denna uppskattning ske hufvudsakligen på samma sätt, som eljest iakttoges vid beräkning af den inkomst, som af annan rörelse eller näring härflöte. Detta förfarande vore visserligen ur teoretisk synpunkt riktigt, men å andra sidan hade komiténs ordförande i afgifven reservation likasom kammarrätten och flertalet länsstyrelser i sina öfver förslaget afgifna yttranden påpekat, huru de svårtillämpliga bestämmelserna i komiténs förslag säkerligen skulle leda till ett resultat i finansiellt afseende, som gjorde hela vinsten af det nya skatteföremålets upptagande i lagstiftningen i de flesta fall temligen betydelselös. Lika med de hörda myndigheterna ansåge därför departementschefen, att frågan om särskild inkomstbevillning af jordbruksrörelsen för det dåvarande icke kunde på ett praktiskt sätt lösas på annan väg än den af komiténs ordförande angifna, eller genom att ställa beskattningen af jordbruksrörelsen i ett fixt, lagbestämt förhållande till jordbruksfastighetens taxeringsvärde. Komitéordförandens förslag innebure nemligen, att bevillningen för jordbruksfastighet, deri inbegreps jemväl bevillningen för jordbruksrörelsen, skulle utgå med 6 öre för hvarje 100 kronor af fastighetens taxeringsvärde. I hufvudsak biträdande detta förslag, ansåge dock departementschefen, att åt den tanke, hvarpå förslaget hvilade, borde i lagstiftningen gifvas ett något förändradt uttryck. Då jordbruksfastighetens likställighet med annan fastighet uti bevillningsafseende städse stälts i samband med en afskrifning af de på den förra fastigheten hvilande särskilda skatter, och då åstadkommandet af en dylik likställighet synts ur flera synpunkter önskvärdt, ansåge departementschefen det ej vara lämpligt, att åt bevillningsförordningen gäfves ett utseende, som skulle jordbruksfastighet genom att därför erlagga 6 öre för hvarje 100 kronor af taxeringsvärdet blifva

högre beskattad än annan fastighet, för hvilken utgjordes endast 5 öre. Derjemte ansåge departementschefen det vara af vigt, att det nya begreppet om inkomstbevillning för jordbruksrörelse blefve uttryckligen inrymdt i bevillningsförfordningen, och hemställde därför, att, med lika bevillning för all fastighet, nemligen 5 öre för hvarje 100 kronor af taxeringsvärdet, den inkomst och förmån af jordbruksrörelse å egen eller annans mark, som förvärfvades medelst det i rörelsen nedlagda arbete och dervid använda inventarier, skulle i förfordningen upptagas under hufvudrubriken inkomst af arbete såsom särskildt skatteföremål och tillika stadgas, att dylik inkomst och förmån skulle upptagas till ett belopp, som motsvarade en för hundra af fastighetens taxeringsvärde. Å det sålunda beräknade inkomstbeloppet skulle naturligtvis utgöras vanlig inkomstbevillning, hvilken sålunda i hvarje fall komme att utgå med 1 öre för 100 kronor af fastighetens taxeringsvärde. I enlighet med de af departementschefen sålunda uttalade åsikter hade ock vederbörande paragrafer varit affattade i det förslag till bevillningsförfordning, som af Kongl. Maj:t förelagts 1883 års Riksdag. I följd af den utgång, det samtidigt framlagda förslaget om afskrifning af grundskatter samt rustnings- och roteringsbevärf erhållit, hade emellertid de föreslagna nya bestämmelserna om jordbruksnäringens beskattning förfallit.

För egen del anslöte sig departementschefen i allt väsentligt till de åsikter, som vid nyssnämnda föredragningsstillfälle af dåvarande departementschefen inför Kongl. Maj:t uttalats, men ansåge likväl i olikhet med honom, att åt grundsatsen om skatteskyldighet för omförmälda slag af kapital och arbete borde i bevillningsförfordningen gifvas uttryck på det sätt, att bevillningen för jordbruksfastighet sattes till 6 öre för hvarje fulla 100 kronor af taxeringsvärdet. Det i 1883 års förslag tilllämpade beräkningssätt ledde till samma resultat på en omväg, hvilken hufvudsakligen af det skäl ansetts erforderlig, att man velat undvika skenet af att jordbruksfastighet vore högre beskattad än annan fastighet. Departementschefen kunde likväl icke finna denna hänsyn vara af den betydelse, att den skulle uppväga de med omförmälda beräkningssätt förenade olägenheterna af en mera invecklad uppställning så väl af bevillningsförfordningen som af taxeringslängderna. En olikhet i sak förefunnes visserligen äfven mellan 1883 års förslag och det af departementschefen nu framställda, nemligen att i de fall, då jordbruksfastighet vore utarrenderad, enligt det förra förslaget arrendatorn, men enligt det senare jordegaren komme att erlägga det belopp af ett öre för hvarje 100 kronor af taxeringsvärdet, som representerade skatten för

det i jordbruksrörelsen nedlagda kapital och arbete; men då jordegaren och arrendatorn egde att sins emellan aftala om hvaraderas andel i fastighetsbevillningen, vore denna skilnad utan egentlig betydelse.

I den skrifvelse, hvarigenom Riksdagen hos Kongl. Maj:t gjorde anmälan om sitt godkännande af Kongl. Maj:ts förslag i förevarande ämne, heter det, bland annat:

»Hvad Eders Kongl. Maj:t i propositionen n:o 4 föreslagit i fråga om höjning af jordbruksfastighetsbevillningen samt i sammanhang dermed angående viss ändring i instruktionen för taxeringsmyndigheterna, hvilka förslag stå i det närmaste samband med skatteregleringsfrågan och i allo öfverensstämma med hvad vid senaste riksdagar i detta hänseende ifrågasatts, har Riksdagen ansett sig böra bifalla. Riksdagen har visserligen icke kunnat undgå att finna det ur principiell synpunkt oegentligt, att den inkomstbevillning, som ålägges egarne af jordbruksfastighet, uttages genom åsättande allenast af en högre bevillning för sådan än för annan fastighets taxeringsvärde, men då under närvarande förhållanden afgörande praktiska skäl tala för en sådan anordning, har Riksdagen ansett densamma tills vidare böra godkännas.»

Genom detta Riksdagens beslut har den särskilda undantagsställning, jordbruksfastighet på grund af de å jorden lagda grundskatter och andra dermed jemförliga bördor med afseende å allmänna bevillingens utgörande i förhållande till annan fastighet förut intagit, blifvit upphäfd och jordbruksfastighet i detta afseende likstälts med annan fastighet. I samband härmed har ock den tanke, åt hvilken redan skatteregleringskomitén gifvit uttryck, att nemligen jordbruksrörelsen borde liksom andra näringar beskattas samt i följd deraf icke blott, såsom dittills skett, sjelfva jordbruksfastigheten utan ock det för jordbruksnäringens bedrivande oundgängligen nödvändiga rörelse- eller driftkapital och jordbruksidkarens eget arbete vara föremål för beskattning, blifvit af Riksdagen godkänd, ehuru, såsom af det ofvan anförda framgår, på ett annat sätt än komiténs flertal tänkt sig.

I följd af svårigheten, att icke säga omöjligheten, att exakt beräkna, huru stor del af en jordbruksfastighets afkastning belöper å sjelfva fastigheten samt huru mycket af samma afkastning som belöper å det för jordbruksrörelsen använda rörelsekapital och arbete äfvensom på grund af andra praktiska svårigheter har man måst nöja sig med att sätta afkastningen af jordbruksnäringens begge senare faktorer i ett fixt, lagbestämt förhållande till den antagna afkastningen i sin helhet, på det sätt nemligen att afkastningen af rörelsekapital och arbete antages förhålla sig till hela afkastningen såsom 1 till 6, hvadan, om

hela afkastningen antages utgöra 6 procent af fastighetens uppskattningssvärde samt bevillningen utgår med 1 procent af den antagna afkastningen, eller 6 öre för hvarje fulla etthundra kronor af uppskattningssvärdet, 1 öre beräknas utgöra skatten för afkastningen af rörelsekapital och arbete. Ifrågasätts kan nu, huru vida icke, såsom i 1883 års förslag till bevillningsförordning gjordes, denna beskattning bör i bevillningsstadgan uttryckligen betecknas såsom inkomstbevillning. I enlighet med den principiella åtskilnad, vår bevillningsstadga, såsom utskottet här ofvan sökt visa, gör emellan fastighetsbevillningen såsom en »afkastningsskatt» och inkomstbevillningen såsom en skatt å en viss persons »behållna inkomst», synes det utskottet vara riktigare att låta äfven det »6:te öret» utgå under namn af fastighetsbevillning. Då nemligen skatten utgår i visst antaget förhållande till fastighetens uppskattade värde, är densamma rätteligen att anse icke såsom en skatt å den behållna inkomst, jordbruksrörelsens utöfvare hemtar af det för rörelsen använda rörelsekapital och arbete — är rörelsekapitalet *upplånadt*, bliver *dennes* behållna inkomst måhända ingen — utan såsom en beskattning af den afkastning, detta kapital och detta arbete antages gifva, *oafsedt hvem* som deraf åtnjuter behållen inkomst. Så länge bevillning för jordbruksfastighet utgöres på sätt som nu sker, torde det därför vara egentligare att sammanslå bevillningen för det i jordbruksrörelsen nedlagda kapital och arbete med bevillningen för sjelfva fastigheten. På det att lagen må klart angifva de skatteföremål, som genom fastighetsbevillningen beskattas, synes det dock utskottet vara lämpligt, att ett förtydligande tillägg införes i bevillningsförordningens 1 § af innehåll, att bevillningen för jordbruksfastighet utgöres *såväl för sjelfva fastigheten som ock för det i jordbruksrörelsen nedlagda kapital och arbete.*

I vissa af de ofvan omförmälda motionerna, nemligen i herrar *Åkerlunds*, grefve *Hamiltons* och *Wallis'* motioner, har påyrkats, att vid den förestående förändringen af vår bevillningslagstiftning vederbörlig hänsyn måtte tagas dels till inkomstens ursprung, så att inkomst af säkrare beskaffenhet måtte beskattas hårdare än inkomst af mera tillfälligt och osäker art, dels till inkomstens belopp på det sätt att skatten måtte utgå progressivt, med större procent af den större inkomsten än af den mindre.

Herr Åkerlund framhåller i sin motion nödvändigheten af att genom att *i tid* tillmötesgå de sunda och berättigade kraf på reformer, hvilka från folkens flertal allt kraftigare framställas, söka afvända de sociala stormar, som allt starkare bryta sig emot de gamla samhälls-

Inkomstbevillningens lämpande efter inkomstens ursprung samt progressiv inkomstbeskattning.

byggnaderna och, derest icke sådana reformer vidtagas, hota att framkalla häftiga omstörtningar. Främst inom skatteväsendet anser herr Åkerlund en dylik reform vara af behovet påkallad. Sedan motionären erinrat om storkapitalets alltmera öfverhandtagande och svåra missförhållanden medförande välde inom vårt moderna samhälle samt påpekat, bland annat, att den indirekta beskattningen icke är egnad att medföra en rättvis fördelning af skattebördan, i det att »alla tullar å nödiga förbrukningsartiklar, delvis äfven å mindre viktiga sådana, äfvensom en god del öfriga indirekta utlagor alldeles icke medföra en rättvis beskattning, emedan derigenom de välmående klasserna alls icke ega någon som helst skyldighet att i rikligare mått än de mindre bemedlade tillgodose statens inkomstkraf eller de inhemska producenternas behof att afsätta sina tillverkningar», anför denne motionär vidare:

»Att de små jordbruken, hvilka endast genom träget arbete kunna bereda utkomst för sina egare, ändock de äro hårdt skuldsatta, beskattas till fulla taxeringsvärdet, att de enkla egna hem, våra talrika backstugusittare lyckats förskaffa sig och hvilka utgöra deras må hända största glädje samt de fastaste band, hvarmed de äro bundna vid fosterlandet, de små farkoster, med hvilka våra skärgårdars befolkning under stormar och lifsfaror måste förtjena sitt dagliga bröd m. m., skola, så vidt möjligt, enligt gällande författning beskattas till fulla värdet eller inkomsten, förefaller nog mången gång hårdt, men vore dock icke så motbjudande, derest ej ostridigt vore, att de stora inkomsttagarne, synnerligen storkapitalens män, af alla skattskyldige bringa de *minsta offren* åt det allmänna, hvarför ock rättvisa och billighet synas mig kräfva, att hvarje medborgare i ett land ålägges betala såsom skatt större eller mindre procent af samtliga sina inkomster, i mån af dessas högre eller lägre belopp och lättare eller svårare förvärfvande; och svårligen lär kunna bestridas orättvisan deruti att, såsom nu tillgår, de, hvilkas inkomster kanske tusendefaldt öfverstiga värdet af det genom dem producerade arbetet och hvilka så oändligt mycket mer än de ringa behöfva statens skydd och bistånd för att fortfarande kunna förkofra sig och i ro njuta af sin välmåga, icke i någon högre grad än dessa skola bidraga till statens och respektive kommuners utgifter.»

Då vidare, efter senaste Riksdags beslut, synnerligen stora nya skattetillgångar inom kort blifva erforderliga för statsutgifternas tillgodoseende och nya eller höjda konsumtionsskatter hvarken lära finnas lämpliga eller egnade att tillföra nämnvärda inkomster, anser samme motionär det vara af yttersta vikt att fortast möjligt vidtaga åtgärder för skattebördornas rättvisa fördelning.

Herr Wallis framhåller likaledes, med erinran derom att inkomstskatten, enligt den ofvan omtalade finansplanen, kommer att spela en långt större roll i vårt beskattningsväsende än hittills varit fallet, nödvändigheten af skattens rättvisa fördelning, hvilken han anser kunna åstadkommas endast derigenom, att skattebördan fördelas så, att den drabbar de skattskyldige i förhållande till skatteförmågan.

Utskottet erkänner villigt, att många och starka skäl tala för de nu ifrågakommande grundsatsernas tillämpning inom beskattningsväsendet. Hvad först beträffar frågan om hänsyn till inkomstens ursprung vid beskattningen, är klart, att skatteförmågan måste anses vara större hos den, som hemtar sin inkomst ur en jämförelsevis säker och oförstörbar källa, än den, hvars inkomst är af mera osäker art. Inkomst af förmögenhet är sålunda i allmänhet säkrare än inkomst af arbete. Förmögenheten sjunker icke, försvinner icke genom innehafvarens sjukdom, tilltagande ålderdom eller död. Detta är deremot förhållandet med arbetskraften. Den, som för sitt uppehälle uteslutande är hänvisad till sin arbetskraft, måste därför vara betänkt på att under helsans dagar bespara något för kommande tider, då arbetskraften försvagas, samt, om han eger andra att försörja, afsätta något till deras underhåll eller uppfostran under den tid, då sjukdom, ålder eller död hindrar honom att dertill längre bidra. Detta är icke i samma grad förhållandet med den, som eger förmögenhet. Tydligt är, att äfven olika slag af förmögenhet kan ega mycket olika värde såsom inkomstkälla allt efter det sätt, hvarpå densamma är placerad. Oafsedt emellertid de svårigheter, som skulle möta för en rättvis uppskattning af olika inkomstkällors värde i förhållande till hvarandra, finner utskottet, med hänsyn till det sätt, hvarpå bevillningen för fastighet utgår, sig icke kunna förorda införandet af den ifrågakommande principen i vår lagstiftning. Just det *fasta* kapitalet hör nemligen till det slag af förmögenhet, der denna princip framförallt med fog skulle kunna göras gällande. Men så länge skatten för fastighet utgår efter en helt annan grund än för inkomst af andra beskattningsföremål, vid hvilket förhållande ingen fast jämförelsepunkt mellan fastighetsbevillningen och bevillningen för inkomst står att erhålla, torde det icke vara möjligt att inom vårt beskattningsväsende på ett rättvist sätt tillämpa berörda princip.

I nära sammanhang med denna fråga står den om införandet af progressiv beskattning. Denna form för beskattning utgår från samma grund som principen om beskattningens lämpande efter inkomstens art, nemligen den, att skattens storlek bör bero af förmågan att bära densamma. Det berättigade häri vill utskottet ingalunda underkänna. Huf-

vudsakligen af samma skäl som nyss anförts beträffande frågan om skattens lämpande efter inkomstens ursprung, anser utskottet sig likväl ej böra tillstyrka antagandet af principen om progressiv beskattning. Så som fastighetsbevillningen nu är anordnad, kan det uppenbarligen icke komma i fråga att med afseende å denna göra en progressiv beskattning gällande. Då nemligen en fastighets uppskattade värde, efter hvilket fastighetsbevillningen utgår, icke står i förhållande till eller utgör något bevis för egarens eller innehafvarens verkliga förmögenhetsställning eller behållna inkomst, vore det ju tydligen orimligt att göra denna skatt progressiv. Låter man den progressiva beskattningen vinna tillämpning endast med afseende å inkomst af det rörliga kapitalet och arbetet, uppnår man icke det åsyftade ändamålet, de direkta skatternas rättvisa fördelning. Ett konsekvent genomförande af den progressiva beskattningens princip inom bevillningslagstiftningen förutsätter, enligt utskottets mening, införande af *allmän inkomstskatt*.

Utskottet vill emellertid erinra derom, att det finnes äfven andra vägar än en progressiv inkomstbeskattning att träffa de större förmögenheterna, t. ex. arfsskatt och stämpelskatt. Sistlidet års urtima Riksdag uttalade ock i sin förut omförmälda skrifvelse den 27 november 1892 den mening, att det mål, hvartill den progressiva inkomstbeskattningen syftar, eller de större förmögenheternas relativt högre beskattande, lämpligare torde stå att vinna på andra, för den nu rådande uppfattningen törhända mindre främmande sätt, såsom exempelvis genom ett kraftigare anlitande och vidare utvecklande af vissa arter stämpelskatt, hvarjemte Riksdagen i samma skrifvelse framhöll, att arfsskatten, åt hvilken, enligt Riksdagens mening, en viktigare plats inom vår skattelagstiftning än den för närvarande egde, borde inrymmas, vore den skattetitel, som företrädesvis egnade sig för tillämpning af den progressiva beskattningsprincipen och tillika utgjorde en form för denna princip tillämpning, om hvilken meningarna, enligt Riksdagens åsigt, lätt skulle kunna ena sig.

Dessutom vill utskottet redan i detta sammanhang påpeka, att utskottet, till befordrande af det syfte, man genom progressiv inkomstbeskattning vill vinna, förordat en undersökning, huruvida icke, förutom det att, såsom nu, bolag eller inrättningar skatta för hela inkomsten af sin rörelse, jemväl delegarne i bolag eller inrättningar böra skatta för hvad de derifrån erhålla i utdelning.

Bevillning för inkomst af kapital eller arbete eger, som bekant, enligt gällande lag icke rum, när den skattskyldiges sammanräknade årsinkomster, deri inbegripna äfven hustruns, understiga 500 kronor.

*Utsträckt
tillämpning
af bevill-
ningsfritt
afdrag.*

Är inkomsten högre, medgifver lagen dessutom, för att skona de lägre inkomstbeloppen, afdrag af vissa belopp, hvilka äro fria från bevillning, nemligen, om inkomsten icke uppgår till 1200 kronor, ett afdrag af 450 kronor, samt om inkomsten uppgår till 1200, men icke till 1800 kronor, ett afdrag af 300 kronor. Detta s. k. bevillningsfria afdrag får å ort, der kostnaden för bostad är synnerligen hög i jemförelse med förhållandet inom riket i allmänhet, äfvensom undantagsvis i de fall, der särdeles ömmande omständigheter såsom talrik familj m. m. förekomma, ökas, dock så att denna ökning, vare sig den eger rum på grund af hög bostadskostnad eller ömmande omständigheter eller båda dessa skäl, icke må för någon skattskyldig öfverstiga 200 kronor.

Herr J. Olsson anför till stöd för sin ofvan omförmälda motion om förändring i bestämmelserna angående det bevillningsfria afdraget, att, i följd af de nu gällande stadgandena i detta afseende, skatten drabbar de små inkomstbeloppen synnerligen ojemnt. Särskildt framträdde detta missförhållande här i hufvudstaden, der det högsta aflagen medgifna afdraget flerstädes tillämpades. Då t. ex. en person, som vore taxerad för en inkomst af 1800 kronor, icke finge åtnjuta något afdrag alls, men en inkomsttagare, som uppskattades för en något lägre inkomst, egde att tillgodoräkna sig afdrag, blefve följderna ofta den, att sedan skatterna till stat och kommun utgjorts, den förre, som uppskattats för den större inkomsten, egde mindre i behåll än den senare, en oegentlighet, som komme att ytterligare skärpas, derest Kongl. Maj:ts proposition om fördubblad bevillning blefve af Riksdagen antagen, utan att någon ändring gjordes i ifrågavarande del af bevillningsstadgan. Det syntes därför vara önskligt, att åtgärder vidtoges vid den förestående omarbetningen af bevillningsförordningen i syfte att förekomma de påpekade oegentligheterna. I annat fall frestades lätt den skattskyldige att afsäga sig en del af sina inkomster blott för att kunna erhålla en större nettobehållning, sedan skatten betalats. En lämplig rättelse skulle enligt herr Olssons mening kunna ske genom att modifiera öfvergången från det bevillningsfria afdraget på sådant sätt, att för inkomst, uppgående till 1800 kronor, men understigande 2000 kronor, 200 kronor lemnades fria från bevillning och att af en inkomst, uppgående till 2000 kronor, men understigande 2200 kronor, 100 kronor blefve fria från bevillning; dock att jemväl dessa afdrag måtte kunna ökas med ytterligare högst 200 kronor i de undantagsfall, hvarom stadgas i 11 § 1 mom. bevillningsstadgan. Genom en sådan anordning skulle jemväl beredas en enligt herr Olssons mening välbehöflig lättnad i ett stort antal mindre bemedlades skattebördor. Herr Olsson

föreslår därför, att skrifvelse måtte aflåtas till Kongl. Maj:t med begäran, att Kongl. Maj:t i sammanhang med den blifvande omarbetningen af bevillningsstadgan ville framlägga förslag till ändring af samma stadga i det af herr Olsson angifna syfte.

Äfven herr grefve *Hamilton* har i sin förut omtalade motion framställt yrkanden i enahanda riktning.

Med skäl torde kunna ifrågasättas, huru vida icke billigheten fordrar, att numera något bevillningsfritt afdrag medgifves äfven vid en något högre inkomst än 1800 kronor. En undersökning härutinnan synes väl vara på sin plats.

En olägenhet, som i tillämpningen medföljer grundsatsen om bevillningsfritt afdrag, är att någon ojämnhet i beskattningen uppstår vid öfvergången från den ena kategorien af inkomstbelopp till den andra. Ehuru en sådan ojämnhet svårigen torde kunna alldeles undvikas, synes det dock som om de med de nuvarande bestämmelserna följande olägenheterna genom lämpligen afvägda stadganden skulle kunna i betydlig mån mildras, t. ex. genom att uppdelade inkomstbelopp, med afseende å hvilka man vill medgifva bevillningsfritt afdrag, i ett större flertal grupper än nu är förhållandet. Då emellertid utskottet icke är i tillfälle att verkställa den utredning, som synes vara nödig ett för rätt bedömande af de verkningar, en förändring i antydda riktning skulle komma att medföra, anser sig utskottet allenast böra hemställa, att vid den tillämnade revisionen af bevillningsförordningen måtte tagas i öfvervägande, huru vida icke en förändring af ifrågavarande bestämmelser i berörda afseende bör vidtagas.

*Progressiv
beskattning
af fastig-
heter och
smärre
fastigheters
befrielse
från bevill-
ning.*

Herr grefve *Hamilton* har i sin motion föreslagit, att vid denna revision äfven skulle tagas i betraktande, huru vida icke vid fastighetsbevillningens bestämmande större hänsyn bör tagas till fastigheternas olika storlek. För så vidt detta yrkande kan anses innebära ett ifrågasättande deraf, att fastighetsbevillningen skulle utgå progressivt efter fastighetens eller fastighetsvärdets storlek, har utskottet derutinnan redan härofvan yttrat sig. Men förslaget afser äfven frågan, om icke vissa smärre fastigheter böra alldeles fritagas från bevillning eller huru vida icke vissa sådana till någon del af sitt beskattningsvärde böra från bevillning befrias.

Grunden till att vissa smärre inkomstbelopp äro undantagna från bevillning är den, att en person, hvars inkomster icke eller nätt och jemnt förslå till de oundgängligaste lefnadsbehofvens fyllande, icke anses vara pliktig att genom direkt beskattning till det allmänna afstå någon del af dessa sina inkomster. En liknande tanke synes ligga till grund

för de hos oss förekommande stadgandena om bevillningsfritt afdrag. Denna grundsats torde icke ega tillämplighet å fastighetsbevillningen. En fastighets uppskattade värde utgör nemligen icke, såsom utskottet förut i detta sitt betänkande framhållit, någon tillförlitlig mätare på egarens eller innehafvarens verkliga förmögenhetsställning eller behållna inkomst. Ehuru en person eger en högt taxerad fastighet, kan hans behållna inkomst möjligen vara ingen eller mycket obetydlig. Å andra sidan kan en till ett jemförelsevis litet belopp uppskattad fastighet mången gång tillhöra en välmående person, eller flere sådana fastigheter, måhända belägna inom olika kommuner, vara förenade i samma persons hand. Från fastighetens taxeringsvärde kan man därför icke med säkerhet sluta till egarens personliga förhållanden. Af nu anförda skäl finner utskottet sig icke kunna understödja ifrågavarande yrkande.

Herr grefve *Hamiltons* ofta nämnda motion omfattar äfven den frågan, huru vida icke, till befordrande af så väl en högre beskattning af den större förmögenheten som en jemnare fördelning af skattebördan, det i § 15 af nu gällande instruktion för taxeringsmyndigheterna förekommande stadgandet bör utbytas mot en bestämmelse derom, att jemväl enskilde delegare i bolag eller inrättning skola taxeras för inkomst af samma bolag eller inrättning.

Beskattning af delegare i bolag eller inrättning för deras inkomster från bolaget eller inrättningen.

15 § i gällande instruktion för taxeringsmyndigheterna har följande lydelse:

»Enär vederbörande bolag eller inrättning skall erlægga bevilling både för ränteinkomsten af hela det i bolaget eller inrättningen nedlagda aktiekapitalet och för den vinst, som rörelsen derutöfver lemnar, så böra de enskilda delegarne icke taxeras för inkomst från samma bolag eller inrättning.»

Beskattning af inkomst, vunnen genom bolags eller dylik inrättnings rörelse, kan tydligen ordnas på flere sätt. Ett sätt är det hos oss tillämpade, enligt hvilket bolaget eller inrättningen skattar för hela den inkomst, som dess rörelse lemnar, utan att delegarne skatta för hvad dem i utdelning tillfaller. Ett annat är att låta de enskilde delegarne, men icke bolaget eller inrättningen, skatta för den del af inkomsten, som i utdelning tillfaller delegarne.

Hos oss har man föredragit den förra utvägen såsom enklare och säkrare framför den senare. Tydligt är nemligen, att man lättare och säkrare träffar inkomsten, om skatten uttages af bolaget, än om inkomsten skall uppsökas hos den enskilde.

Med fog kan emellertid ifrågasättas, huru vida icke de enskilde delegarne böra åläggas beskattning för den inkomst, de erhålla från

bolaget eller inrättningen, samt bolaget eller inrättningen ändock erlägga skatt för hela sin behållna inkomst. Att den enskilde delegaren beskattas för den inkomst, han har af bolaget eller inrättningen, liksom för all annan sin behållna inkomst, är något, hvaremot i och för sig ingen giltig anmärkning torde kunna framställas. Den hos oss nu rådande formen för bolags beskattning, hvilken form, såsom nämnt, förestafvats af praktiska skäl, framkallar ock oegentligheter med afseende å den kommunala beskattningen, den der, som bekant, hvilat på den allmänna bevillningen. Då bolaget beskattas endast å den eller de orter, der dess rörelse drifves eller der bolaget har sin styrelse, blir följden enligt gällande lag den, att personer, som hemta inkomst — må hända en betydlig sådan eller hela sin inkomst — af bolaget, men äro mantalsskrifne inom annan kommun än bolagets beskattningsort, blifva befriade från att i mån af denna sin inkomst bidraga till sin kommuns utgifter, ehuru dessa personer i lika grad som de till kommunen skattskyldige draga fördel af de genom kommunens medel underhållna anstalter och inrättningar. Det rigtige torde väl derfor vara, att hvarje enskild erlägger bevillning äfven för sin inkomst af bolag, om ock en annan anordning kan af praktiska skäl försvaras. Äfven med denna utgångspunkt låter sig emellertid en beskattning af bolagets inkomst i sin helhet väl förena. Man har häremot anmärkt, att i sådant fall en dubbel beskattning komme att ega rum. Denna invändning har ur rent teoretisk synpunkt blifvit bemött dermed, att, då staten omgärdar bolag och dylika inrättningar med sitt hägn och förlämnar dem särskilda rättigheter, men af dessa inrättningar, hvilka således ur rättslig synpunkt äro att betrakta såsom särskilda eller s. k. juridiska personer, icke kan utkräfvat sådana bidrag till statsändamålets främjande, som utgå i form af personliga tjänstbarheter, såsom t. ex. den allmänna värnpligten, staten ock bör ega rätt att i beskattningsafseende betrakta dessa inrättningar såsom fristående personer, hvadan den skatt, staten af dem utkräver, endast är att anse som en skyldig vedergällning för de förmåner, samhället sålunda skänker dessa inrättningar. Särskildt har denna synpunkt gjorts gällande beträffande aktiebolagen.

Äfven om man icke vill ansluta sig till denna mening, torde det dock icke kunna förnekas, att en sådan särskild beskattning af bolag som den ifrågasatta erbjuder ett lämpligt tillfälle att med beskattning träffa kapitalet och i allmänhet den större förmögenheten. Synnerligast aktiebolagen, hvilka visat sig vara en mycket lämplig form för sådana företag, som för sin verksamhet kräva stora kapital, äro inrättningar, som i vår tid erhålla en ständigt växande utbredning och i allt

större och större mån draga till sig det inom samhället disponibla kapitalet. Den ifrågasatta särskilda beskattningen torde därför ock i regeln blifva jemförelsevis mindre känbar. Dessutom bör man icke förbise den mycket viktiga omständigheten, att, om man beskattar bolagsdelegarne för deras inkomst af bolag, men underlåter att beskatta bolag för den del af deras inkomst, som till delegarne utdelas, den inkomst, som i utdelning går till utlandet, icke af skatten träffas.

I de länder, der i senare tider en omarbetning af det direkta beskattningsväsendet egt rum, har ock frågan om en särskild beskattning af bolag och dylika inrättningar för hela deras behållna inkomst, jemte en beskattning af delegarnes inkomster af desamma, i allmänhet besvarats jakande. Så har skett i Sachsen äfvensom i Preussen, i det senare landet dock med den begränsning, att ifrågavarande inrättningar slippa att betala skatt för $3\frac{1}{2}$ procent af det inbetalda aktiekapitalet.

På anförda grunder anser utskottet, att vid den förestående omarbetningen af vår bevillningslagstiftning berörda fråga bör göras till föremål för ompröfning.

Enligt hvad ofvan omförmälts, hafva flere motionärer vid innevarande riksdag gjort framställning derom, att s. k. obligatorisk sjelfdeklaration, d. v. s. den skattskyldiges pligt att utan anmaning för vederbörande taxeringsmyndighet uppgifva sina inkomster, måtte i vår bevillningslagstiftning fullständigt genomföras. Förslag härom hafva gjorts i herrar *Carl Nyströms, G. F. Östbergs, J. A. Johanssons* och grefve *Hamiltons* ofvannämnda motioner.

*Obligatorisk
sjelfdeklara-
tion.*

Herr Nyström sammanfattar sina skäl för den obligatoriska sjelfdeklarationens införande sålunda, att denna princip »å ena sidan icke innebär annat än rättvisa och å den andra sidan torde komma att tillföra statskassan en betydande inkomst».

Herr Östberg anser det vara både känt och erkänt, att bevillningstaxeringarne hos oss ej lemna ett tillfredsställande resultat. Svårigheterna dervid låge hufvudsakligen deri, att taxeringsförrättarne saknade tillräckligt material för att bedöma de skattskyldiges inkomst. Men den utväg, som låge närmast till hands för att afhjelpa denna olägenhet, nemligen att ålägga de skattskyldige att sjelfva uppgifva sina inkomster och som i utlandet ganska allmänt tillämpades, hade man hos oss icke velat använda.

»Då frågan varit före», fortsätter herr Östberg, »har man alltid erkänt, att sjelfdeklarationen är principiellt riktig och att densamma är gagnelig eller till och med nödvändig för ett väl ordnad beskattnings-

system, men man har funnit, att den icke är lämplig för de hos oss rådande förhållandena. Man har dervid velat göra gällande, att sjelfdeklaration icke är hos oss nödvändig, att den är motbjudande för vårt föreställningssätt och skulle väcka stor ovilja och slutligen att den skulle föranleda svikliga uppgifter och alstra demoralisation.»

»Då man ansett sjelfdeklaration vara hos oss af mindre vikt, har man tänkt derpå, att den allmänna bevillningen icke för närvarande intager ett särdeles betydande rum inom vårt beskattningsväsen. Om man emellertid betänker, att kommunalbeskattningen helt och hållet hvilar på bevillningen till staten och att de kommunala bördorna inom de flesta delar af vårt land äro mycket betungande, så måste man erkänna, att det redan under hittills rådande förhållanden varit af stor vikt, att taxeringen sker så rättvist som möjligt. Men dertill kommer, att den på taxeringen hvilande beskattningen till staten kommer att ökas. Detta blir en omedelbar följd af senaste Riksdags beslut, enligt hvilket de ordinarie skatter, som komma att upphöra, äro afsedda att ersättas af direkta skatter, men man har all anledning att vänta, att de direkta förmögenhets- och inkomstskatterna måste ytterligare ökas för tillgodo-seende af statens alltjemt växande behof. Och i samma mån detta sker, skall det också visa sig allt mera nödvändigt att anlita alla till buds stående medel för att åstadkomma en rättvis taxering. Men om man erkänner, att det inom en ej aflägsen framtid blir alldeles nödvändigt att införa bestämmelser om sjelfdeklaration hos oss liksom i ett stort antal främmande länder, så borde man, enligt mitt förmenande, ej dröja med att gifva dem en plats i vår bevillningsstadga. En för det allmänna uppfattningssättet så främmande institution behöfver sin tid för att utöfva den verkan, man dervid vill vinna, och ju längre man uppskjuter saken, ju längre dröjer det, innan det blir möjligt att åstadkomma en fullt rättvis inkomstbeskattning.»

»Att ett stadgande om obligatorisk sjelfdeklaration på många håll skulle väcka ovilja, är otvifvelaktigt. Detta gäller främst om dem, som önska undandraga sig att skatta för hela sin inkomst och under nuvarande förhållanden utan svårighet vinna sin önskan, men det gäller äfven om många andra, som hysa obenägenhet att uppgifva sina inkomster. För de motiv, som förestafva de förres ovilja mot sjelfdeklarationen, kan icke lagstiftaren vika undan. Man har vant sig att mildt bedöma försöket att undandraga sig pligten att i mån af sina inkomster skatta till stat och kommun, liksom man i äldre tider ansåg lurendrejeriet ganska tillåtligt, och dock visar det ena så väl som det andra brist på redbarhet och pligtkänsla. Sådant bör lagstiftningen motarbета,

men ej skydda. Hvad åter angår den obenägenhet för reformen, som beror derpå, att frågan gäller något nytt och obepröfvadt, så tror jag icke, att man bör fästa så stor vikt dervid. Om en person ej har något emot att i taxeringslängden se den siffra, som betecknar hans verkliga inkomst, så bör det icke ligga något obehagligt deruti, att den kommit dit på grund af hans egen uppgift. Deklarationen medför visserligen något besvär, men om, såsom annorstädes är vanligt, blanketter tillställas den skattskyldige genom beskattningsmyndigheten, så synes besväret att ifylla desamma icke kunna blifva alltför betungade. Men dessutom bör den skattskyldige, som vill göra rätt för sig, betänka, att i samma mån andra lyckas undandraga sig en del af sin skattskyldighet, få alla de, som äro rätt uppskattade, betala mera, än de rättvisligen borde, såväl till staten som till kommunen. Och obilligheten deraf framstår i så mycket starkare dager, som det företrädesvis är personer med mycket stora inkomster, som lättast kunna undandraga sig att skatta för en del af desamma, under det att personer med små inkomster, framför allt löntagare, måste skatta för hvarje öre. Enligt min öfvertygelse skall den pligttrogne medborgaren mycket snart erkänna deklarationsskyldigheten såsom gänelig och rättvis och utan missnöje för egen del underkasta sig densamma.»

»Då man hyser fruktan för falska uppgifter och deraf härflytande demoralisation, tror jag, att man ser frågan från alltför inskränkt synpunkt. Det är mycket möjligt, ja troligt, att en och annan, som anser fullt tillåtligt att bedraga staten på en skatteinkomst, skall lemna en för låg uppgift å sina inkomster i hopp att undslippa straff därför, men man kan med all säkerhet antaga, att det allmänna föreställningssättet ganska snart skall utveckla sig derhän, att det anses ohederligt att lemna en falsk uppgift. En sådan uppfattning hos allmänheten jemte fruktan för straff skall enligt min tro förebygga, att origtiga uppgifter mera allmänt förekomma.»

Slutligen redogör herr Östberg för lagstiftningen i ämnet i åtskilliga främmande länder.

Kraf på införandet af den ifrågavarande principen i vår lagstiftning hafva gång på gång framställts. Hittills har man dock städse ryggar tillbaka för att taga steget fullt ut.

1859 års bevillningskomité yttrade sig i motiven till sitt förslag till ny bevillningsförordning »i synnerhet i den allmänna sedlighetens intresse» emot ett fullständigt genomförande af ifrågavarande grundsats hos oss. Dock tvekade komitén icke att i sitt förslag ålägga de enskilde att i ganska stor utsträckning sjelfmant lemna uppgifter till led-

ning för taxeringsmyndigheterna samt att stadga ganska stränga straff för underlåtenhet att ställa sig dessa föreskrifter till efterrättelse. Förslaget blef emellertid i dessa delar icke af Riksdagen antaget.

Så väl förberedande skattejemkningskomitén som skatteregleringskomitén ansågo sig väl böra afstå från införande i vår skattelagstiftning af obligatorisk sjelfdeklaration, men enskilda ledamöter i dessa komitéer afgåfvo kraftiga och synnerligen tankvärda reservationer emot flertalets uttalanden just i denna punkt.

Flerfaldiga motioner hafva under senare åren i ämnet väckts, dock utan att lyckas tillvinna sig Riksdagens bifall.

Föregående års lagtima Riksdags bevillningsutskott, som förehade två sådana motioner till behandling, afstyrkte visserligen desamma, men erkände likväl, att i ett genomfördt inkomstbeskattningssystem en dylik grundsats som den s. k. sjelfdeklarationsprincipen vore till stor nytta, ja, rent af nödvändig för systemet.

Att det hos oss stadgade sättet för uppskattningen af de skattskyldiges inkomster är långt ifrån tillfredsställande, ligger för öppen dag. Instruktionen för taxeringsmyndigheterna innehålla visserligen en mängd föreskrifter om de omständigheter, hvilka taxeringsmännen hafva att lägga till grund för uppskattningen, men då taxeringsmyndigheterna i regel enligt nu gällande lag icke äro i stånd att förskaffa sig tillförlitlig kännedom om de förhållanden, på hvilka uppskattningen skall grundas, äro de i instruktionen meddelade föreskrifterna till en stor del en död bokstaf. Visserligen är redan nu stadgadt, att vissa uppgifter skola tillhandahållas taxeringsmyndigheterna till ledning för taxeringen. Sålunda är föreskrifvet, förutom att vissa officiella uppgifter beträffande fast egendom skola meddelas, att alla embetsmyndigheter årligen skola lemna uppgift angående der anstälde embets- eller tjenstemäns äfvensom andra der anställda personers löneförmåner, med anmärkning tillika, huru vida sportler (eller andra dylika vexlande inkomster) äro med tjensten förbundna, så ock att vissa embetsmyndigheter årligen skola aflemna uppgift angående beloppet af hvarje fabriks- eller näringsidkares tillverkningar, i enlighet med de hos dessa myndigheter anmälda förhållanden. Styrelse för verk eller bolag, som är med Kongl. Maj:ts oktroj försedt eller fått sin bolagsordning af Kongl. Maj:ts stadfäst och antingen står under offentlig kontroll eller har inskränkt ansvarighet enligt kongl. förordningen den 6 oktober 1848 (aktiebolag), är skyldig att vid visst äfventyr insända uppgift om i verkets eller bolagets tjänst eller arbete anställda personers löneförmåner äfvensom styrkt utdrag af verkets eller bolagets senast afslutade räkenskaper, utvisande hela den

under räkenskapsåret uppkomna vinst, ränta å eget kapital inräknad. Dessa äro de hufvudsakliga nu förekommande stadgandena om uppgifter angående de skattskyldiges inkomster, som opåmint skola till taxeringsmyndigheterna aflemnas.

Dessutom ega emellertid dessa myndigheter befogenhet att *infordra* vissa uppgifter.

Utom den bolag i allmänhet och enskilde arbetsgifvare åliggande skyldigheten att på anfordran lemna uppgift om de hos dem anställda personers aflöning och andra förmåner, är nemligen, som bekant, stadgadt, att hvarje skattskyldig är förbunden att inom viss tid efter derom från bevillningsberedningens ordförande bevisligen emottagen uppmaning till honom lemna uppgift å det belopp, hvartill hans inkomst af kapital eller arbete det nästföregående året uppgått, dock endast vid det äfventyr för underlåtenhet att ställa sig uppmaningen till efterrättelse, att den skattskyldige i sådant fall förlorar sin rätt att fullfölja talan mot pröfningsnämndens beslut i fråga om beloppet af den inkomst, som uppgiften skolat afse, utom i de fall, då pröfningsnämndens beslut derutinnan skiljer sig från taxeringsnämndens.

Att de uppgifter, som, enligt hvad ofvan nämnts, opåmint skola till taxeringsmyndigheterna aflemnas, icke utgöra tillräcklig ledning för taxeringen är uppenbart. Den dessa myndigheter medgifna rättigheten att infordra uppgifter torde icke heller vara egnad att i afsevärd mån afhjelpa denna brist. Då nemligen denna rättighet är afsedd att endast i undantagsfall tillämpas eller i allt fall endast i ringa utsträckning vunnit användning samt ingen påföljd finnes stadgad för origtiga eller falska uppgifter, kan denna taxeringsmyndigheternas befogenhet icke förväntas medföra någon synnerligt stor verkan.

Tydligt är, att då taxeringsmyndigheterna äro i saknad af det oundgängligen nödvändiga materialet för en riktig uppskattning, deras verksamhet, äfven med bästa vilja, måste blifva famlande och osäker samt resultatet af densamma ingalunda motsvara de fordringar, som böra ställas å en verksam och rättvis beskattning. Ju mera ock den direkta beskattningen måste tagas i anspråk, desto känbarare blifva de anmärkta bristerna. Dessa torde icke kunna afhjelpas med mindre än att den skattskyldige förpligtas att efter bästa förstånd och samvete sjelf uppgifva sina inkomster, samt sådana påföljder bestämmas för uraktlåtenhet härutinnan eller lemnande af origtiga eller falska uppgifter, att den skattskyldige finner det med sin fördel bäst förenligt att ställa sig lagens bud till efterrättelse. Klart är nemligen, att i regel endast den skattskyldige sjelf kan lemna fullt tillförlitlig upplysning om storleken

af sina inkomster. Åtminstone är han bättre än någon annan dertill i stånd. Man torde därför tryggt kunna säga, att obligatorisk sjelfdeklaration utgör inkomstbeskattningens nödvändiga komplement, hvarförutan det är omöjligt att åstadkomma en *rättvis* beskattning.

De betänkligheter, som rest sig mot införandet af obligatorisk sjelfdeklaration, torde näppeligen kunna tillerkännas någon afgörande betydelse. Man har anmärkt, att många skattskyldiga, äfven med den redligaste vilja, *icke kunna* uppgifva beloppet af sin behållna inkomst. Med frånseende af de fall, då en sådan oförmåga beror på bristande ordning i den husliga ekonomin, kan ju icke förnekas, att det mången gång kan vara förenadt med ganska stora svårigheter att uppgifva sin behållna inkomst. Derest emellertid noggranna föreskrifter gifvas derom, huru inkomsten bör beräknas, hvad som får afdragas eller icke afdragas, samt de skattskyldige få meddela uppgifterna å i enlighet med dessa föreskrifter affattade formulär, torde dessa svårigheter icke vara ööfvervinneliga.

Vidare har emot den obligatoriska sjelfdeklarationen invändts, att många skattskyldiga *icke vilja* ärligt uppgifva sina inkomster samt att en sådan bestämmelse som den ifrågasatta därför skulle fresta till öfverträdelse, blifva förhatlig och verka i sedligt afseende menligt. Denna invändning synes dock utskottet icke vara hållbar. Liksom den redbare och pligtrogne medborgaren icke torde vilja undandraga sig att till det allmänna erlägga den skatt, samhället af honom fordrar, så torde han icke heller känna pligten att för vederbörande myndighet uppgifva sina inkomster betungande, derest denna myndighet förpligtas att hemlighålla de lemnade uppgifterna för utomstående. I sjelfva verket beror den hos mången rådande motviljan mot att uppgifva sin inkomst på obenägenhet att betala skatten. Tydligt är, att lagstiftningen icke bör vika undan för en dylik tendens. Fårhågan att en sådan bestämmelse som den föreslagna skulle allt för mycket locka till öfverträdelser, torde icke heller böra tillmätas någon större vikt. Genom lämpligen afvägda bestämmelser bör nemligen en sådan benägenhet kunna tillbörligen motverkas. Detta torde ock vara nödvändigt för att hindra, att den ifrågavarande grundsatsen i tillämpningen skall leda till ett större betungande af den redbare och samvetsömme än af den egenyttige och mindre ärlige medborgaren. Dock synes det, som om man härvid bör till en början gå till väga med en viss varsamhet, intill dess den nya grundsatsens rättighet och nödvändighet hunnit fullt arbeta sig in i det allmänna föreställningssättet. Man bör slutligen icke förbi-

se, att de lemnade uppgifterna endast afse att gifva taxeringsmyndigheter-na en *ledning* för uppskattningen, hvilken i sista hand verkställles af dessa.

Nödvändigheten af den ifrågavarande skyldighetens fastslående i lag har i allt större utsträckning gjort sig gällande.

I alla de länder, der inkomstbeskattningen nått någon större grad af utveckling, har grundsatsen om obligatorisk sjelfdeklaration antagits. Så i England, Preussen, Sachsen, Baden, Bayern, Württemberg, Italien m. fl. stater. Dock har man i allmänhet vid den nämnda grundsatsens genomförande gjort den begränsning, att personer, hvilkas beskattningsbara inkomster icke uppgå till ett visst lägre belopp, äro fritagna från ifrågavarande skyldighet, i det att desse endast på vederbörande taxeringsmyndighets anmaning äro pligtige att lemna uppgifter om sina inkomster. I Preussen gäller t. ex., att endast sådana personer, hvilkas inkomster förut uppskattats till 3,000 mark eller deröfver, äro skyldige att opåmint lemna dylika uppgifter. Lämpligt synes vara, att en begränsning i nu antydd riktning i principens tillämpning göres äfven hos oss. Hvar gränsen hos oss bör sättas, är emellertid en fråga, hvarom utskottet icke anser sig nu böra göra något uttalande.

Utskottet anser tiden vara inne för att äfven hos oss i vår lagstiftning införa grundsatsen om obligatorisk sjelfdeklaration. För att det åsyftade ändamålet skall vinnas, är emellertid, enligt utskottets mening, af nöden, att i sammanhang dermed noggranna bestämmelser meddelas om hvilka grunder den skattskyldige har att följa vid beräkandet och uppgifvandet af sina inkomster.

Uppskattningen af fast egendoms värde skall enligt gällande instruktion för taxeringsmyndigheterna ske med ledning dels af egendomens hypoteksvärde, den därför senast betingade köpeskilling, årliga hyres- eller arrendesumman för uthyrd eller bortarrenderad egendom samt, beträffande byggnader, brandförsäkringsvärdet dels af vissa yttre känne- märken å egendomen såsom, hvad angår jordbruksegendom, tillhörande areal i åker, äng, skogs- eller betesmark, jemte särskilda förmåner såsom vattenfall, torfmosse, lastageplats, fiske, som ej är i jordebok särskildt upptaget m. m. äfvensom utsäde och kreatursbesättning, samt, beträffande egendom i stad, köping eller dermed jemförlig ort, läget och arealen af egendomen. För ändamålet skola vissa officiella uppgifter angående de fasta egendomarnes försäljnings-, hypoteks- och brandförsäkringsvärden meddelas taxeringsmyndigheterna. Det är emellertid en känd sak, att fastigheternas taxeringsvärden icke i den allmänna rörelsen anses såsom tillförlitliga mätare på egendomarnes verk-

*Deklara-
tionsgrund-
satsens
tillämpning
med afseende
å fastighet.*

liga värden. Sannolikt skulle man kunna uppnå ett bättre resultat, derest man, liksom utskottet förordat beträffande uppskattningen af inkomst af kapital och arbete, stälde den skattskyldiges kännedom om den fastighet, som skall beskattas, till taxeringsmyndigheternas förfogande genom att ålägga den, som har att skatta för fastighet, skyldighet att å vissa tider opåmint för taxeringsmyndigheterna efter bästa förstånd och samvete uppgifva vissa af de omständigheter, som skola tjena till ledning för den fasta egendomens uppskattning. De skattskyldige sjelfva ega nemligen utan tvifvel bättre kännedom om dessa förhållanden, än taxeringsmyndigheterna i allmänhet äro i tillfälle att på annan väg förskaffa sig. Dock torde det icke vara lämpligt, att vederbörande skattskyldige åläggas en sådan skyldighet som den nu berörda i vidsträcktare mån, än att de förpligtas att å vissa med längre mellanskof periodiskt återkommande tidpunkter lemna de ifrågavarande uppgifterna. Lämpligt äfventyr för underlåtenhet att lemna stadgade uppgifter äfvensom ansvar för origtiga eller falska uppgifter torde emellertid jemväl böra åtfölja ett sådant stadgande, derest detsamma skall visa sig verksamt.

Enligt utskottets åsigt bör vid den förestående omarbetningen af bevillningslagstiftningen tagas i öfvervägande, huru vida och i hvilken mån bestämmelser i nu angifven riktning böra meddelas.

*Grunderna
för inkom-
sternas be-
räknande.*

Såsom redan nästlidet års urtima Riksdag, enligt hvad förut angifvits, i sin omförmälda skrifvelse den 24 november 1892 framhållit, är det tydligen af största vikt att vid den tillämnade omarbetningen af bevillningsstadgan söka åvägabrunga en mera *likformig* tillämpning af förordningen än för närvarande eger rum.

Hvad särskildt angår inkomstbeskattningen, ligger det, om man vill vinna detta mål, synbarligen stor vikt uppå, hvilka grunder som göras gällande *för inkomsternas beräkande*. De härutinnan nu gällande bestämmelserna äro innefattade i 10 § af bevillningsförordningen. Då dessa bestämmelser torde lemna åtskilligt öfrigt att önska i tydlighet och fullständighet, anser utskottet, att Riksdagen i den tillämnade skrifvelsen till Kongl. Maj:t jemväl bör framhålla vigten deraf, att nämnda bestämmelser vid den revision, bevillningsförordningen kommer att undergå, måtte blifva föremål för särskild granskning.

På grund af hvad utskottet sålunda anfört får utskottet hemställa:

1:o) att Riksdagen måtte besluta att i skrifvelsen till Kongl. Maj:t — med uttalande af de åsigter, utskottet härofvan i de delar, skrifvelsen afser, gjort gällande — anhålla,

dels att i det förslag till ändringar i bevillningsförordningen, hvilket, i anledning af den i Kongl. Maj:ts proposition till innevarande Riksdag angående statsverkets tillstånd och behof bebadade revision af berörda förordning, torde komma att af Kongl. Maj:t för Riksdagen framläggas, måtte inrymmas:

a) förslag till en sådan ändring af det i förordningens 1 § förekommande stadgande, att deraf måtte framgå, det bevillningen för jordbruksfastighet utgöres så väl för sjelfva fastigheten som ock för det i jordbruksrörelsen nedlagda kapital och arbete; äfvensom

b) förslag till bestämmelser derom, att dem, som äro skyldige att erlägga bevillning för inkomst af kapital eller arbete, åläggas att opåmint, efter enligt behöriga grunder fastställda formulär, till vederbörande taxeringsmyndighet lemna uppgifter angående sina inkomster af nämnda slag;

dels att vid berörda revision af bevillningsförordningen måtte tagas i öfvervägande:

c) huru vida icke de kategorier af inkomsttagare, hvilka åtnjuta »bevillningsfritt afdrag», böra ökas ej blott så, att skattelindring eger rum äfven vid något högre inkomstbelopp än för närvarande, utan ock så, att dessa olika beskattade kategorier af inkomsttagare göras så många, att allt för stark skattestegring vid öfvergång från en kategori till en annan undvikas;

d) huru vida icke, till befordrande af så väl en högre beskattning af den större förmögenheten som en jemnare fördelning af skattebördan, det i § 15 af nu gällande instruktion för taxeringsmyndigheterna förekommande stadgandet bör utbytas mot en bestämmelse derom, att jemväl enskilde delegare i bolag eller inrättning skola taxeras för inkomst af samma bolag eller inrättning;

e) huru vida icke de i bevillningsförordningens 10 § förekommande bestämmelserna angående grunderna för inkomsternas beräkning böra till åstadkommande af en jemnare beskattning fullständigas eller rättas; samt

f) huru vida och i hvilken mån grundsatsen om

de skattskyldiges pligt att för vederbörande taxeringsmyndigheter uppgifva vissa omständigheter till ledning för taxeringen bör vinna tillämpning äfven med afseende å uppskattningen af fast egendom;

2:o) att herr friherre *von Kræmers* motion om ändring i bevillningsförordningens rubrik och 1 § icke måtte af Riksdagen bifallas;

3:o) att herr vice talmannen *A. P. Danielsons* motion i enahanda syfte icke måtte af Riksdagen bifallas;

4:o) att herr *T. W. Forsells* motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran, att — vid utarbetandet af de nya skattelagarne, hvilken princip som än kommer att fastslås för uttagande af bevillning för jordbruksnäringen — berörda lagar måtte, om möjligt, så affattas, att de tydligt angifva särskildt den bevillning, som skall utgöras för jordbruksfastighet, och särskildt den bevillning, som skall utgöras för inkomst af jordbruksnäringen, icke måtte af Riksdagen bifallas;

5:o) att herrar *Åkerlunds* och *Wallis'* motioner, så vidt desamma angå skrifvelse till Kongl. Maj:t angående införande af progressiv inkomstbeskattning, icke måtte af Riksdagen bifallas;

6:o) att herrar *Åkerlunds* och *Wallis'* motioner, så vidt desamma röra skrifvelse till Kongl. Maj:t angående införande af olika beskattning af inkomster af olika ursprung, icke måtte af Riksdagen bifallas;

7:o) att herr *J. Olssons* motion, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om framläggande af förslag till ändring af bevillningsförordningen i syfte af utsträckt tillämpning af bevillningsfritt afdrag, måtte anses besvarad genom hvad utskottet här ofvan under 1:o) c) hemställt;

8:o) att herr *Carl Nyströms* nämnda motion, så

vidt densamma afser omedelbart införande i bevillningsförordningen af bestämmelser om s. k. obligatorisk sjelfdeklaration, icke måtte af Riksdagen bifallas;

9:o) att herr *J. A. Johanssons* omförmälda motion, om omedelbart införande i bevillningsförordningen af bestämmelser om s. k. obligatorisk sjelfdeklaration icke måtte af Riksdagen bifallas;

10:o) att herr *Carl Nyströms* ifrågavarande motion, så vidt densamma afser skrifvelse till Kongl. Maj:t angående införande af s. k. obligatorisk sjelfdeklaration, måtte anses besvarad genom hvad utskottet här ofvan under 1:o b) hemställt;

11:o) att herr *G. F. Östbergs* omförmälda motion angående skrifvelse till Kongl. Maj:t om införande af s. k. obligatorisk sjelfdeklaration likaledes måtte anses besvarad genom hvad utskottet här ofvan under 1:o b) hemställt;

12:o) att herr grefve *Hamiltons* omnämnda motion, så vidt densamma rör skrifvelse till Kongl. Maj:t angående s. k. obligatorisk sjelfdeklaration, utsträckt medgifvande af bevillningsfritt afdrag, och beskattning af enskilda delegare i bolag eller inrättning för inkomst af bolaget eller inrättningen, må anses besvarad genom hvad utskottet under 1:o b) c) och d) hemställt;

13:o) att sistnämnda motion, så vidt densamma rör skrifvelse till Kongl. Maj:t angående ersättande af »den under formen af ökad fastighetsbevillning jordbruksnäringen nu åsatta inkomstbevillning» genom jordbruksnäringens likställande med öfriga näringar med afseende å utgörande af inkomstbevillning icke måtte af Riksdagen bifallas.

14:o) att samma motion, så vidt densamma rör skrifvelse till Kongl. Maj:t angående frågan om olika

beskattning af inkomster af olika ursprung, icke måtte af Riksdagen bifallas;

15:o) att samma motion, så vidt densamma rör skrifvelse till Kongl. Maj:t angående införande af progressiv inkomstbeskattning, icke måtte af Riksdagen bifallas;

16:o) att samma motion, så vidt densamma rör skrifvelse till Kongl. Maj:t angående frågan, huru vida icke vid fastighetsbevillningens bestämmande större hänsyn bör tagas till fastigheternas olika storlek, icke måtte af Riksdagen bifallas.

§ 5 mom. b) i gällande bevillningsförrättning är i nedanintagna delar af följande lydelse:

Vid uppskattning af fast egendom skola *särskilda* värden, slutande å fulla hundratal kronor, utsättas:

a) å *jordbruksfastighet*:

b) å *annan fastighet*:

för tomt i stad, köping och dermed jemförlig ort;

för åbyggnad å sådan tomt;

för lägenhet med tillhörande åbyggnad, då lägenhetens hufvudsakliga värde utgöres af åbyggnaden;

för byggnad, belägen på jordbruksfastighet, men icke afsedd för det derå drifna jordbruk eller dit hörande näring;

Herr N. Jönsson i Gammelstorp har i en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 163, anført, hurusom på grund af ofvanintagna stadgade husegare på landet för sina små husbyggnader på ofri grund, oftast icke värda mer än två å tre hundra kronor, blifvit af bevillningstaxeringarna åsatta fastighetsbevillning samt derigenom erhållit fyrktal och för dessa små hus fått erlägga skatt till stat och kommun. Då dessa små husbyggnader, tillika med något obetydligt bohag, oftast eller med få undantag, utgjorde dessa husegares enda egendom, samt det icke sällan

hände, att dessa personer af den kommun, de tillhörde, åtnjöte tillfälligt fattigbidrag, kunde det icke vara rättvist att de härför åsattes bevillning, och hade sannolikt detta icke heller varit lagstiftarnes mening. På grund af hvad sålunda anförts hemställer motionären, »att Riksdagen ville besluta sådan ändring af bevillningsförfordningen, att husegare för sina hus på ofri grund, hvilkas värde ej uppgår till fem hundra kronor, må befrias ifrån erläggande af bevillning, för så vida icke hans inkomster, sammanlagdt med det hyresvärde huset kan ega, uppgå till fem hundra kronor, i hvilket fall egaren härför bör påföras inkomstbevillning».

Vid 1891 års riksdag väcktes, likaledes af herr Jönsson, förslag i syfte att husbyggnader, i värde understigande 500 kronor, skulle vara från bevillning fria. I sitt öfver motionen afgifna betänkande framhöll bevillningsutskottet, under påpekande att många hemmansdelar funnes, som icke egde ett värde af 500 kronor, att, då egaren af en sådan hemmansdel finge utgöra ej blott bevillning och de utskylder, som efter denna utginge, utan äfven de pålagor, som hos oss hvilade på sjelfva jorden, det skulle leda till lika stor orättvisa, som den motionären velat afhjelpa, om husbyggnader, värda mindre än 500 kronor, skulle befrias från den skattskyldighet, som med egandet af dem vore förenad; och hemställde utskottet, att berörda motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda, hvilken hemställan äfven blef af båda kamrarna bifallen.

De skäl, som sålunda anförts mot afslag å berörda vid 1891 års riksdag väckta motion, synas utskottet ega giltighet jemväl å nu föreliggande förslag, helst utskottet här ofvan, af anförda grunder, uttalat sig emot att befria mindre fastigheter i allmänhet från bevillning eller med afseende å dessa medgifva bevillningsfritt afdrag, hvadan utskottet hemställer,

17:o) att herr Jönssons förevarande motion icke måtte af Riksdagen bifallas.

I en inom Andra Kamraren väckt motion, n:o 135, har herr N. Persson i Vadensjö, med erinran att han vid nästlidet års lagtima riksdag föreslagit, att Riksdagen måtte ingå till Kongl. Maj:t med underdånig skrifvelse med anhållan att Kongl. Maj:t måtte låta utarbета och förelägga en kommande Riksdag förslag till bevillning, utgående med lägre belopp af gifta män än af män, som ej äro eller varit gifta och uppnått en ålder af 25 år, samt under framhållande af de till stöd för

detta förslag anförda skäl, hemställt, »att Riksdagen beslutar, det allmän bevilning enligt andra artikeln för fast egendom samt inkomst af kapital eller arbete skall utgå med dubbla beloppet af män, som uppnått 25 års ålder och ej äro gifta eller hafva barn af föregående äktenskap».

Bevillningsutskottet, som behandlade berörda, vid sistlidne lagtima riksdag väckta förslag, hemställde, under framhållande att man genom det sålunda framställda förslaget komme att från nu gällande beskattningsprincip göra en afvikelse, som skulle orsaka rubbning i beskattningssystemet utan att blifva af någon vidare betydelse för vare sig staten eller den skattskyldige, att motionen måtte af Riksdagen lemnas utan afseende; och blef denna utskottets hemställan af båda kamrarna bifallen.

Till en början anser sig utskottet böra framhålla, att under det motionärens vid fjolårets lagtima riksdag framlagda förslag afsåg en utredning om huru vida icke viss skattelindring borde beredas skattskyldige, som äro eller varit gifta, afser nu föreliggande förslag, att Riksdagen utan vidare skulle besluta en *förhöjning* i beskattningen af de män, som vid viss ålder ej äro gifta eller ega barn af föregående äktenskap. Hvad utskottet sistlidet år anförde mot bifall till motionärens dåvarande förslag torde fördenskull med ännu större fog kunna åberopas emot hvad motionären nu ifrågasatt.

På grund häraf, och då någon ytterligare utredning i ämnet utöfver hvad vid fjolårets riksdag förekom ej af motionären förebragts, hemställer utskottet,

18:o att herr Perssons ifrågavarande motion måtte af Riksdagen lemnas utan afseende.

Följande paragrafer i bevillningsförordningen äro i nedanintagna delar så lydande:

§ 10.

Mom. 3. Vid beräkning af inkomst utaf kapital och arbete må afdrag icke ske:

Mom. 4. Deremot må afdrag ske:

Vid beräkning af inkomst utaf arbete:

e) för hvad som anvisats till bestridande af de med erhållna tjänster eller uppdrag förenade särskilda kostnader, såsom resekostnadsersättning, å stat uppförd häst- och båtlega, officerares lönetillägg för tjenstehästar samt fourageringsersättning, anslag till skrifmaterialier och andra expenser, dagaflöning eller traktamente för förrättning å annat ställe än tjenstemans eller i förrättningen deltagande persons vanliga boningsort, arfvode, dagaflöning eller traktamente för kommendering utom station, fältaflöning under krigstid, samt arfvode eller traktamente för riksdag eller revision å annan ort, än der arfvodes- eller traktamentstagaren är bosatt;

§ 14.

Före den 15 mars nedannämnda år skola följande officiella uppgifter meddelas nemligen:

2:o) hvarje år:

b) af statsdepartement jemte hvarje embetsmyndighet eller embetsverk, vare sig statens, stads eller menighets, äfvensom af styrelse för allmän inrättning eller stiftelse, der embets- eller tjensteman, vaktbetjent eller annan eger utbekomma aflöning eller pension:

uppgift angående hvar och en person tillkommande lön, tjänstgöringspenningar, dagaflöning, arfvode, pension eller gratifikation, boställe, löningsjord eller andra löneförmåner; hvarjemte bör anmärkas, huru vida med tjensten följer inkomst af sportler, expeditionslösen, bötes- eller beslagsandelar eller dylikt, som, jemlikt § 8 mom. 2 b) och § 10 mom. 2 b) och c), är bevillning underkastadt;

I § 11 bevillningsförordningen äro derjemte meddelade bestämmelser angående de fall då frihet från utgörande af bevillning ifrågakommer äfvensom när bevillningsfritt afdrag medgifves.

I en inom Andra Kamnaren väckt motion, n:o 132, har herr *J. Johnsson* i Bollnäs föreslagit, »att Riksdagen må besluta sådan ändring i §§ 10, 11 och 14 i bevillningsförordningen, att för inkomst af förrättning å annat ställe än den beskattades vanliga boningsort, hvartill må

hänföras tågpersonal å jernväg, resor i postverkets tjenst m. fl. befattningar af likartad beskaffenhet, afdrag af den beskattades inkomst af sådan förrättning skall, så vidt den icke öfverstiger 2,500 kronor, ega rum med 20 procent».

Till stöd härför har motionären, efter att hafva erinrat om innehållet af ofvanintagna stadganden, anført följande:

»Det förhållande att den benämning, som gifves aflöningen, antingen denna benämnes lön och arfvode, eller dagaflöning och traktamente, skall hafva inflytande på, huru vida befrielse må vinnas från erläggande af bevillning, är ej egnadt vare sig att underlätta taxeringsmyndigheternas uppgift eller möjliggöra en, så vidt ske kan, rättvis beskattning.

I den senast fastställda stat för postverkets tjenstemän och betjente framgår, att en ej oväsentlig del af deras aflöning utgår under benämning »traktamente», under det att i aflöningsstaterna för statens jernvägars tjenstemän och betjente dagtraktamente endast undantagsvis utgår, oaktadt en del af sistnämnda personal, särskildt tågpersonalen, såsom lokomotivförare, eldare och konduktörer m. fl., hvars verksamhet torde kunna hänföras till förrättning å annat ställe än den beskattades vanliga boningsort, icke erhåller dagaflöning eller traktamente och följaktligen icke heller får åtnjuta befrielse från erläggande af bevillning för de ökade lefnadskostnader, den får vidkännas för sitt uppehälle under tjenstgöring.

Om det ej bestrides, att skatt bör vara afpassad efter de beskattades olika beskattningsförmåga, likasom att skatteförmågan icke utslutande beror på inkomstens belopp, om ock beloppet är det lättast i ögonen fallande, utan på andra faktorer, såsom dyrare lefnadskostnader och dylikt, så är det väl ostridigt att person, hvars befattning i statens eller enskildes tjenst är af den beskaffenhet, att han nödgas till större delen af sin tjenstgöringstid vistas från hemmet, skäligen bör vinna befrielse från bevillning för de ökade lefnadskostnader, som denne i och genom vistelsen från hemmet får vidkännas.

Men om den grundsats vinner erkännande, att lindring från erläggande af bevillning i nu anmärkta afseende är berättigad, en princip, som visserligen är i gällande bevillningsförordning erkänd, om ock så affattad, att af endast ett ringa fåtal, som till denna lindring kan vara berättigadt, få tillgodonjutas, så kan det förefalla vanskligt att angifva den siffra, som skulle från inkomsten afgå och som skulle motsvara omförmälda kostnader. Utan fara för att lindringen skulle blifva större än som motsvarade dessa ökade lefnadskostnader, torde af in-

komst, ej öfverstigande 2,500 kronor, tjugu procent böra från bevillning fritagas.

Då, i och för statsbehofven, ökad bevillning måste åläggas, är det af så mycken vikt att lättnader, der dessa äro berättigade, göras, som det ej kan undgå att väcka misstämning, att den ene nödgas erlægga en känbar bevillning för inkomst, hvarifrån en annan för inkomst af enahanda tjenstebefattning är befriad.

Genom den ändring i § 14 bevillningsförrordningen, att styrelse för verk eller inrättning hade till åliggande att årligen till bevillningsberedningarna lemna uppgift å beloppet af den aflöning, som till hvarje af dess underlydande utgått för sådan sysselsättning, som kan hänföras till förrättning eller verksamhet å annat ställe än den beskattades vanliga eller anvisade boningsort, blefve den beskattades inkomst af sådan förrättning, för hvilken befrielse från bevillning borde vinnas, till siffran känd, och den föreslagna förändringen skulle således ej vålla vederbörande taxeringsförrättningar ökade svårigheter.»

Utskottet har förvissat sig om rättigheten af motionärens uppgift angående den olikhet, som skulle i fråga om sättet för aflönings utgående förefinnas mellan postverkets och statens jernvägars tjenstemän och betjente. Medan nemligen postverkets tjenstemän och betjente för tjenstgöring å annat ställe än den vanliga boningsorten åtnjuta särskildt traktamente, för hvilken inkomst de, enligt hvad flera Kongl. Maj:ts resolutioner utvisa, icke påföras bevillning, hafva statens jernvägars tjenstemän och betjente, enligt de för desse gällande aflöningsstater, i allmänhet ej åt sig anvisadt något visst belopp såsom ersättning för de med dylik tjenstgöring förenade särskilda kostnader.

Att med anledning af berörda olikhet i de särskilda aflöningsstaterna samt till följd af vederbörandes härpå grundade uppgifter till taxeringsmyndigheterna ojemnhet i beskattningen mellan olika verks tjenstemän och betjente kan uppstå, lärer väl ej kunna förnekas, men att söka afhjelpa detta missförhållande genom införande i bevillningsförrordningen af en bestämmelse sådan som den motionären föreslagit, finner utskottet ej tillrådligt, helst motionären ej angifvit någon grund för beräkningen af det utaf honom ifrågasatta bevillningsfria afdrag, 20 procent af den beskattades inkomst af förrättning, hvarom nu är fråga, samt utskottet ej heller är i tillfälle utreda, hvilken siffra som härutinnan skulle kunna anses skälig. Utskottet vill vidare erinra derom, att utskottet häröfvan framhållit önskvärdheten deraf, att de i bevillningsförrordningens 10 § inrymda bestämmelser om *grunderna för inkomsternas beräkning* i allmänhet vid förordningens blifvande revision

måtte underkastas särskild granskning i syfte att söka åvägabringa en mera *likformig* beskattning än den, hvartill berörda bestämmelser nu gifva anledning.

Utskottet hemställer fördenskull,

19:o att herr Johnssons ifrågavarande motion icke måtte af Riksdagen bifallas.

§§ 36 och 37 i gällande förordning angående bevillning af fast egendom samt af inkomst den 3 juni 1892 hafva följande lydelse:

§ 36.

Efter dertill af städernas magistrater samt kronofogdarne och häradsskrifvarne för det löpande året uppgjorda förslag, som under mars månad skola till Kongl. Maj:ts befallningshafvande i länet insändas, bestämmer Kongl. Maj:ts befallningshafvande tid och ställe för taxeringsnämndernas sammanträden. Dervid bör tillses, att på landet vederbörande kronofogde och häradsskrifvare må kunna öfvervara hvarje taxeringsnämnds sammankomst, samt att de bemälda nämnder åliggande taxeringsförrättningar senast den 15 juli kunna vara afslutade.

§ 37.

Så fort sig göra låter utfärdar Kongl. Maj:ts befallningshafvande allmän kungörelse angående anställande af val till ledamöter i taxeringsnämnderna samt tid och ställe för nämndernas sammanträden. Denna kungörelse bör jemväl innehålla bestämda föreskrifter om hvad vederbörande tjenstemän samt de skattskyldige hafva att med hänsyn till dessa nämnder iakttaga, äfvensom angående samma nämnders och deras ledamöters åligganden. Senast inom fjorton dagar efter den, då denna kungörelse blifvit på vanligt sätt inför församlingen uppläst, utlyses å landet kommunalstämma för anställande af omförmälda val. I stad förrättas valen inför magistraten af stadens vid allmän rådstuga eller vid val af stadsfullmäktige röstberättigade invånare; och skall, då stad är delad i flera taxeringsdistrikt, hvarje distrikt för sig utse sina ledamöter i taxeringsnämnden.

I en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 121, har herr *A. Hansson* i Solberga anført, att klagomål ofta hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande i länen förekomme öfver val vid kommunalstämorna af ledamöter i taxeringsnämnderna inom kommunerna, hvilka klagomål till följd af den knappa tid, som i bevillningsförordningen vore tillmätt mellan verkställandet af valen och sjelfva förrättningarna, sällan hunne afgöras förr än taxeringsförrättningarna redan försiggått, hvadan följden blefve, såsom motionären ock visste hafva händt, att personer fått deltaga i taxeringsnämnden, hvilka sedermera förklarats ej vara lagligen valda. Förrättningen hade sålunda verkställts af obehöriga personer, och motionären vore förvissad om att dessa oegenligheter hädanefter, då beskattningen mer än hittills komme att utgöras efter bevillning, blefve mera i ögonen fallande. Motionären hade därför tänkt sig, att dessa förhållanden skulle åtminstone till någon del kunna afhjelpas genom en förändring af § 36 i bevillningsförordningen genom att bestämma valen af ledamöter i taxeringsnämnden något tidigare än hvad som nu sker, så att tiden emellan valen och förrättningarna icke, såsom nu, blefve för knappt tillmätt.

På grund häraf föreslår motionären, att Riksdagen ville besluta, »att uti ofvan åberopade § 36 orden: »Som under mars månad skola till Kongl. Maj:ts befallningshafvande i länet insändas» måtte utbytas mot de orden: »Som före januari månads utgång skola till Kongl. Maj:ts befallningshafvande i länet insändas», och paragrafen således lyda: »Efter dertill af städernas magistrat samt kronofogdarne och härads-skrifvarne för det löpande året uppgjorda förslag, som före januari månads utgång skola till Kongl. Maj:ts befallningshafvande i länet insändas», och sedan lika med nuvarande lydelse.»

Med tillämpning af ofvanintagna stadganden, lära i allmänhet valen till ledamöter i taxeringsnämnderna ega rum i slutet af mars eller början af april månader, samt taxeringsnämndernas sammanträden hållas under juni eller juli månader. Då tiden mellan berörda val och sammanträden sålunda redan nu är så rymlig som ungefär två månader, samt tiden för besvärns anförande öfver dylika val är inskränkt, enligt kongl. förordningen om kommunalstyrelse på landet, till 30 samt, jemlikt kongl. förordningen om sådan styrelse i stad, till 20 dagar efter det klaganden af beslutet erhållit del, synes den af motionären påyrkade förändring, hvilken förändring jemväl skulle komma att nödvändiggöra ändring i vissa andra bestämmelser i bevillningsordningen, särskildt dem, hvilka beröra valen af ledamöter i bevillningsberedningarna, ej vara af behovet påkallad, helst genom en dylik förändring de af mo-

tionären påpekade missförhållanden till äfventyrs ändock ej blefve undanröjda.

Utskottet hemställer fördenskull,

20:o att herr Hanssons ifrågavarande motion måtte af Riksdagen lemnas utan afseende.

Stockholm den 13 april 1893.

På utskottets vägnar:

F. BARNEKOW.

Reservationer:

Vid punkten 1:o)

af herr *Cavalli*, med hvilken herrar *Almström*, grefve *Klingspor*, *Nisser*, *Stephens* och friherre *Alströmer* förenat sig: Sedan herr statsrådet och chefen för kongl. finansdepartementet i anförande till statsrådsprotokollet den 14 oktober 1892 angifvit den finansplan, som borde följas vid grundskatternas afskrifning och anskaffande af medel till ökade utgifter för försvaret, så har 1892 års urtima Riksdag i skrifvelse till Kongl. Maj:t den 27 november sagda år ansett sig böra angifva sin åsigt rörande ifrågavarande förslag till skattereglering. Dervid har Riksdagen uttalat den mening, att det starkare anlitaandet af den direkta beskattningen för statsbehofvens täckande, som enligt den framlagda finansplanen skulle komma att ega rum, förutsatte oeftergiftigt en revision af bevillningsförordningens bestämmelser i syfte såväl att i allmänhet öka dess effektivitet som ock att, på sätt i statsrådsprotokollet antydts, åvägabringa en mera likformig tillämpning af förordningen samt särskildt med beskattning på ett verksammare sätt än för närvarande eger rum träffa vissa inkomstarter.

Det lider icke något tvifvel, att Kongl. Maj:t vid Riksdagens sålunda uttalade önskan skall fästa afseende, och jag finner redan af detta skäl en ny skrifvelse icke af behofvet påkallad. Men den nu ifråga-

satta skrifvelsen är olämplig därför, att den — om afseende fästes vid densammas detaljer — binder friheten till initiativ i beskattningsfrågor hos dem, åt hvilka uppdrag lemnas att verkställa den omförmälda revisionen. Härtill kan än vidare läggas, att i den nu föreslagna skrifvelsen icke upptagits viktiga punkter, som möjligen kunna tariffa en revision, men deremot mindre viktiga, angående hvilka behovet af förändring icke är ådagalagdt.

På dessa skäl har jag inom utskottet sökt göra den mening gällande, att utskottet bort hemställa,

att de i detta betänkande omförmälda motioner icke måtte föranleda någon Riksdagens åtgärd.

Vid punkterna 1:o) 4:o) och 13:o) a)

af herrar *J. Johansson, Bokström, Collander, greve H. E. G. Hamilton*, friherre *W. G. von Schwerin* och *Beckman*: Då de hemställanden, hvilka af utskottet gjorts under punkterna 1—16 af detta betänkande, väsentligen motiverats af den uppfattning, som hos utskottets majoritet gjort sig gällande i fråga om det under punkten 1:o) a) berörda ämne, hafva vi ansett oss böra gifva till känna, att vi inom utskottet förfäktat den af skatteregleringskomitén i denna fråga omfattade åsigt och följaktligen ansett jordbruksfastighet med afseende å bevillningsutgörande böra likställas med annan fastighet samt den nu under formen af ökad fastighetsbevillning utgående beskattningen af det i jordbruket nedlagda rörelse- och driftkapital samt jordbrukarens eget arbete böra, i öfverensstämmelse med hvad för öfriga näringar sker, uttagas genom inkomstbevillning.

Vid punkten 1:o) d)

af herrar friherre *Barnekow* och greve *Wachtmeister*: Ehuru vi i princip biträda, hvad utskottet anfört i fråga om beskattning af delegare i bolag eller inrättning för deras inkomster från bolaget eller inrättningen, anse vi detta beskattningssätt icke kunna genomföras med mindre allmän inkomstskatt varder införd, hvilket dock icke nu är i fråga. För närvarande beskattas afkastningen af fastighet genom fastighetsbevillning. Sålunda erlägger ett aktiebolag, som t. ex. jemte industriell verksamhet idkar jordbruksrörelse, för sin fasta egendom fastighetsbevillning och icke inkomstbevillning. Skulle nu delegarne i ett sådant

bolag beskattas för den utdelning, som från detta tillfaller dem, blefve det nödvändigt att särskilja hvad af denna utdelning härrör från inkomsten af den bolaget tillhöriga fasta egendom och hvad som härflyter af bolagets verksamhet i öfrigt samt att från inkomstbeskattningen fritaga den förstnämnda andelen. Då likväl ett sådant särskiljande är praktiskt utförbart, hafva vi icke kunnat biträda utskottets hemställan i förevarande afseende.

samt af herr *Philipson*: För min del har jag inom utskottet yrkat, att utskottet icke bort tillstyrka skrifvelse till Kongl. Maj:t angående frågan, huru vida icke det i 15 § af nu gällande instruktion för taxeringsmyndigheterna förekommande stadgandet bör utbytas mot en bestämmelse derom, att jemväl enskilda delegare i bolag eller inrättning skola taxeras för inkomst af samma bolag eller inrättning. En sådan anordning kommer nemligen att oundvikligen medföra en dubbel beskattning, ett förhållande, som enligt min åsigt omöjligen kan anses vara förenligt med ett rättvist beskattningssystem. Nämnda missförhållande skulle på grund af det sätt, hvarpå fastighetsbevillningen är anordnad, särskildt skarpt framträda med afseende å sådana bolag eller inrättningar, hvilkas egendom utgöres uteslutande af fastighet, s. k. fastighetsbolag. Då dylika bolag få erlægga fastighetsbevillning för sina fastigheter, skulle, med tillämpning af den ifrågasatta grundsatsen, delegarne i bolaget dessutom förpligtas utgöra bevillning för hvad de i utdelning erhålla af bolaget. Detta skulle komma i rak strid med den inom vår bevillningslagstiftning gällande grundsats att, sedan bevillning erlagts för fastighet, den deraf härflytande inkomsten icke ytterligare beskattas i form af inkomstbevillning. Då härtill kommer, att den ifrågasatta särskilda beskattningen af bolagsdelegare icke skulle träffa *utländske* delegare, synes häri föreligga ett ytterligare skäl emot den ifrågasatta grundsatsens införande i vår bevillningslagstiftning.

På, bland andra, dessa nu angifna grunder får jag yrka, att utskottets hemställan i nu nämnda del icke måtte af Riksdagen bifallas.

Vid punkterna 6:o) och 14:o)

af herr *Beckman*, med hvilken instämt herrar *O. B. Olsson*, greve *H. E. G. Hamilton*, *G. Jansson* och *S. M. Olsson*: Den omständighet att skatten för fastighet, enligt utskottets hemställan, allt framgent skall utgå efter en helt annan grund än för inkomst af andra beskattningsföremål anser jag icke utgöra tillräckligt skäl att utan vidare pröfning

afvisa äfven grundsatsen om olika beskattning för olika slag af inkomst. Särskildt lärer ofvannämnda förhållande i afseende på beskattning af fastighet icke omöjliggöra, att inkomst, härflytande från personlig arbetskraft, beskattas proportionsvis lägre än åtskilliga andra inkomstarter, exempelvis det räntebärande, rörliga kapitalet. Jag anser således, att utskottet, med anledning af de motioner, som afgifvits af herrar Wallis, Åkerlund och Hamilton, bort hemställa, att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t ville anhålla, att vid den af utskottet föreslagna revisionen af bevillningsförordningen äfven måtte tagas i öfvervägande, huru vida ej skattesatsen bör bestämmas olika med hänsyn till den olika säkerheten och varaktigheten af olika inkomstkällors afkastning.

Angående betänkandet i dess helhet af herr *J. H. G. Fredholm*:

Då jag i flera viktiga delar icke kunnat biträda den uppfattning af den direkta beskattningens framtida ordnande, som inom utskottet gjort sig gällande och som i utskottets betänkande fått sig ett uttryck, så anhåller jag, att — i betraktande af denna frågas stora vikt och betydelse icke blott för statens finanser utan fastmer för befolkningens rättvisa beskattning — här få i ett sammanhang reservationsvis angifva såväl min skiljaktiga mening, som de skäl, hvarpå denna min mening är grundad och som för min uppfattning varit bestämmande.

De beslut, som vid sistlidne års urtima riksdag fattades med afseende å så väl grundskatternas afskrifning som härordningens genomförande, komma att för statsverket medföra ett ökad behof af inkomster, uppgående till icke mindre än 10,5 millioner kronor om året. Till större delen och i stigande grad skall detta behof komma att göra sig gällande under de närmaste fem åren, inom hvilken tid härorganisationen skall vara genomförd. Men under nämnda tid inskränker sig statsverkets behof af ökade inkomster icke endast till hvad som är behöfligt för grundskatternas afskrifning och härorganisationens genomförande. Ty äfven om man skulle kunna förvänta, att under nästkommande femårsperiod ingen nämnvärd ökning i utgifter skall uppstå på de tre första hufvudtitlarne, så saknar man likväl någon som helst anledning att antaga, det förhållandet skall blifva enahanda med afseende på de fem sista. Redan nu hafva kraf på anslag till sjöförsvaret blifvit framställda, som öfverstiga förutvarande med 1 million kronor om året, och föga

*Utgifts-
beräkning.*

mindre torde den årliga ökningen i anslag på 6—9 hufvudtitlarne blifva, om man från förut förvärfvad erfarenhet får sluta sig till hvad som antagligen kommer att ske. Utgiftstillökningen för sistnämnda hufvudtitlar har nemligen för hvarje år uppgått i medeltal till 600,000 kronor åren 1880—84, till nära 700,000 kronor åren 1885—89 och till öfver 1 million kronor åren 1890—93.

Till mötande af dessa statens snabbt växande utgifter, som efter all sannolikhet komma att stiga med ett par millioner kronor om året, kan man icke göra sig förhoppning om, att de, mer än till en högst oväsentlig del, skola kunna täckas genom den tillökning i hittillsvarande statsinkomster, hvilken man är blott allt för benägen att tro skall blifva en följd af landets utveckling och af en stigande folkmängd. Från statens egna förvärfskällor kan i det hänseendet föga vara att påräkna, och de befintliga skatteköllorna äro redan nu så hårdt anlitade, som de utan ändring i skatteformerna gerna kunna tåla vid.

*Statens
förvärfskällor.*

I förvärfshänseende hemtar staten inkomst så väl från sina domäner som från sin näringsverksamhet. Med afseende på domänerna hafva visserligen nettoinkomsterna från statens skogar, från att år 1885 föga öfverstiga 1 million kronor, ökats till 2,2 millioner år 1890, men samtidigt hafva arrendemedlen nedgått från 3,2 till 2,7 millioner kronor. Och om den förra inkomsten kan anses fortfarande vara i stigande, så har lika säkert den senare ytterligare nedgått; 1891 var den 2,6 millioner kronor och är nu i riksstaten icke upptagen till mer än 2,5 millioner kronor. Sammanlagda ökningen i inkomst från statens domäner har under åren 1885—90 icke uppgått till mer än 0,7 million kronor. Den inkomst staten kan hemta från sin näringsverksamhet är äfven i sjelfva verket mindre afsevärd än hvad man skulle hafva anledning förmoda, om man endast fäster afseende på den betydliga ökning i inkomster, som post-, telegraf- och fyrväsendet utvisa. Inkomsterna från dessa samfärdsmedel hafva nemligen under de från 1860 förflutna trettio åren ungefärligen fyrdubblats och uppgingo år 1890 till ett sammanlagdt belopp af 10 millioner kronor. Men i jembredd med de ökade inkomsterna hafva äfvenledes utgifterna vuxit, så att behållningen på denna statens verksamhet bibehållit sig ungefär oförändrad. Denna behållning utgjorde år 1860 274,500 kronor och för hvarje derpå följande tiotal af år 404,000, 386,000 och 572,500 kronor. Beträffande den in-

komst, som från statens jernvägsdrift kan vara att påräkna, så ställer sig denna ur statsfinansiell synpunkt ganska ofördelaktig. Visserligen hafva bruttoinkomsterna af statens jernvägar, i följd af den allt jemt större utsträckning man gifvit åt desamma, vuxit i en betydande progression. Då dessa inkomster år 1860 icke uppginge till mer än 887,000 kronor hafva de sedermera för hvarje tiotal af år ökats till 6,8, 16,5 och 22 millioner kronor. Men med nettointkomsten ställer det sig icke lika gynnsamt. Driftkostnaderna hafva i procent af inkomsterna stigit från 53,1 år 1870 till 69,5 år 1890, och samtidigt har den ränta å byggnadskapitalet, som nettobehållningen lemnar, nedgått från 3,75 till 2,63 procent. För täckandet af den härigenom uppkomna bristen i ränta och amortering å statsskulden har under åren 1886—90 tillskott af statsmedel behöft tagas i anspråk med i medeltal icke mindre än 4 millioner kronor om året. Sammanför man medeltalet för inkomsterna från statens domäner och från post-, telegraf- och fyrväsendet under de tre åren 1888—90, utvisar detta medeltal en årlig inkomstaf 5,1 millioner kronor; hvadan, om derifrån drages förlusten på jernvägstrafiken, den behållna afkastning, som staten kan påräkna från sina domäner och sin näringsverksamhet, icke mycket öfverstiger 1 million kronor om året. Till inkomst från statens förvärfvsverksamhet torde dock med skäl äfven böra räknas den del af bankovinsten, som kommer statsverket till godo. Denna del har under ett tiotal af år till och med 1891 i allmänhet utgått med 1,3 millioner kronor; höjdes för de två efterföljande åren med ungefär $\frac{1}{2}$ million kronor och för nästa års statsreglering har bankovinsten som bekant tagits i anspråk till fulla beloppet, eller 2,8 millioner kronor.

Om på lika sätt bankovinsten i framtiden kommer att för statens behof tagas i anspråk, så torde man kunna uppskatta hela den inkomst, staten hemtar från sina domäner och sin näringsverksamhet, till 4 millioner kronor om året. Med mycket derutöfver torde man icke kunna påräkna att dessa inkomster i följd af samhällets utveckling skola i den närmaste framtiden tillväxa, då jernvägarnes utsträckning till norra delarne af riket icke torde bereda dem utväg att bättre än nu lemna en afkastning, som man skulle kunna kalla tillfredsställande.

Af de inkomster, som tillfalla staten i form af bötes- och stämpelmedel (med undantag för kort- och kontrollstämplingen), tillsammans 3,8 millioner kronor, har någon egentlig ökning icke egt rum under senaste tio år. Af de förra torde staten icke heller böra påräkna några ökade bidrag till betäckande af sina utgifter. Af de senare, uppgående till 3,5 millioner kronor, utgör omkring 1,5 million kronor ersättning för

*Stats-
inkomst af
afgifter.*

det ökade besvär, som orsakas myndigheterna genom utfärdandet af sådana handlingar, som enskilda kunna vara i behof af i och för sin privata verksamhet, och på denna grund böra dessa afgifter icke höjas i annan mån än myndigheternas besvär skulle kunna komma att ökas. Detta torde äfven kunna få anses gälla om större delen af återstående 2 millioner kronor stämpelmedel, hvilka utgöra afgifter för lagfarter, inteckningar och bouppteckningar. Genom att belägga särskildt dessa handlingar med högre stämplor skulle staten utan tvifvel beredas möjlighet att betydligt öka sina inkomster, men i sådant fall blefve stämpelbeloppet till den del, som öfverstege ersättningen för myndigheternas arbete med handlingarnes utfärdande, en skatt, som, i likhet med andra dylika i utlandet befintliga, komme att drabba omsättningen. Af stämpelmedlen, såsom afgifter för af myndigheterna i anspråk taget arbete, torde staten sålunda icke kunna påräkna några ökade inkomster, allra helst som dessa afgifter redan nu i många fall äro mer än höga nog.

Skatter.

Några andra staten normalt tillflytande inkomster än de förut omnämnda jemte af befolkningen utgående skatter kan staten för bestridandet af sina löpande utgifter icke tillgripa. Efter hvad i det föregående blifvit påvisadt kan någon nämnvärd och på förhållandenas natur grundad ökning af der angifna inkomster knappast vara att påräkna. Någon annan normal utväg att fylla statens behof af ökade inkomster än genom ökade skatter gifves sålunda ej. Men i samma mån de behof, som skola fyllas, äro stora, komma naturligtvis också skatterna att blifva höga. För de senare finnes dock en gräns, utöfver hvilken man icke kan gå, utan att riskera att sjelfva skattekällorna skola sina ut. Samma verkan inträder delvis om folkets inkomstkällor anlitas i olika hög grad, hvarför det är af vikt att de skattebördor, som folket för statens upprätthållande skola bära, riktigt fördelas de enskilde emellan. Detta är af så mycket större vikt i ju högre grad samhällets skatteförmåga tages i anspråk. Är rubbningen i jemvigten mellan statens inkomster och utgifter endast öfvergående, kan den återställas genom lån, men är den kronisk, slutar den med samhällets ekonomiska ruin.

Indirekta skatter. Förbruk- ningsskatter.

Den betydligt öfvervägande delen af nu utgående skatter äro indirekta och tillika förbrukningsskatter. Dessa trycka enligt sin natur

progressivt nedåt, och i följd deraf komma samhällets mindre bemedlade att få bidraga till fyllandet af statens inkomster i större förhållande till sin skatteförmåga än landets mera bemedlade. Under detta århundrade hafva förhållandena i detta hänseende utvecklats sig allt ogynnsammare för de mindre bemedlade. Då i statens inkomster år 1810 de indirekta skatterna ingingo med 30 procent, hade de ännu år 1850 icke stigit till mer än 36 procent. Annorlunda hafva förhållandena gestaltat sig på senare tider; så utgjorde de indirekta skatterna år 1880 55 procent af statens inkomster, och tio år senare hade de vuxit till 62 procent. År 1810 utgingo de direkta skatterna till staten med dubbelt så stort belopp, som de indirekta, och ännu 1850 med halftannat, men sedermera har proportionen blifvit omkastad, så att de direkta skatterna till staten 1880 blott utgjorde $\frac{1}{3}$ och 1890 icke mer än $\frac{1}{6}$ af de indirekta. Dessa senare skatter (tull- och bränvinsmedel samt hvitbetssockeravgiften) hafva vuxit, från att år 1830 vara 3,9 millioner till 19,8 år 1860, 42,9 år 1880 och till nära 60 millioner år 1890.

Att fortgå på denna den indirekta beskattningens väg torde icke vara möjligt; dels därför att orättvisan i beskattningssystemet derigenom skulle göras ännu värre än hvad den är redan nu, då den är större än hvad den borde vara; dels därför att, enligt hvad erfarenheten redan visat, det icke torde blifva möjligt att på denna väg kunna bereda statsverket ökade inkomster, så vida man icke skulle draga i betänkande att höja skatten på befolkningens oundgängligaste lifsförnödenheter. Att tillgripa denna utväg torde likväl knappast utan fara låta sig göra; ty detta skulle ju vara detsamma, som att för allt folk göra uppenbart, att det är företrädesvis på de rösträttslöses axlar, som man skulle vilja lägga bördan af de ökade uppoffringar, som krävas för samhällets upprätthållande. Snarare borde man i stället i samhällsfridens intresse se till, att lifsmedelsbeskattningen så fort som möjligt afskaffades, äfven om det icke skulle blifva möjligt att bereda statsverket ersättning för de 4 millioner kronor, denna beskattning nu årligen inbringar, på annat sätt än genom införandet af en beskattning på maltdrycker, hvilken man beräknat skola lemna en behållen inkomst af 3 millioner kronor om året.

På sätt förut blifvit nämnt utgå de direkta skatterna till staten med $\frac{1}{6}$ af de indirekta, under det att förhållandet med skatterna till kommunen är omvänt. Då dessa senare emellertid icke utgöra mer än hälften af de förra, komma de direkta skatterna till stat och kommun sammanlagda att ställa sig till de indirekta i det närmaste som 2 till 3,

*Skatter på
omsätt-
ningen.*

under det att i flera andra länder, såsom Danmark, England och Preussen, de direkta skatterna utgå med större belopp än de indirekta. Egde icke hos oss rum ett sådant missförhållande i storlek mellan direkta och indirekta skatter — ett missförhållande som skall blifva ännu större, om man icke med direkta skatter ersätter afskrifningen af grundskatter och rustnings- och roteringsbesvären — så skulle man kunna ifrågasätta att söka bereda staten ökade inkomster genom att anlita den i utlandet, synnerligast Frankrike, mycket anlidade form för indirekta skatter, som består i skatt på omsättningen af kapital vid dettas öfverförande från en hand till annan. I synnerhet kunde det blifva fråga om att taga denna sak i allvarligt öfvervägande, om meningen dermed vore den, att på detta sätt bereda de obemedlade någon skattelindring genom att nedsätta finanstullarne på den stora mängdens förbrukningsartiklar. Men då man icke kan förutsätta att afsigten med införandet af denna form för indirekt beskattning skulle vara sådan, torde klokheten må hända bjuda, att åt vårt skatteväsen bevara denna reservtillgång till dess den stund kommer, då för fyllandet af statens aldrig minskade behof af ökade inkomster alla andra skatteutvägar blifvit tagna i anspråk. Först derefter torde tiden vara inne att med nödig varsamhet tillgripa denna indirekta beskattningsform, som icke blott för vårt folk är ny och främmande utan äfven djupt ingriper i den allmänna rörelsen.

Arfskatt.

Utan att träda nu uttalade principer för nära, skulle man dock kunna göra ett undantag för arfskatten och dermed i samband stående skatt på gåfvor. Arfskatten, som ej bör uttagas af qvarlåtenskapen i sin helhet utan af hvars och ens arfslott, utgår i utlandet i förhållande till aftagande skyldskap med från 1 till 10 stigande procent af arfvets storlek. Denna skatt inbringar i England 144, i Frankrike 100, i Italien 30, i Österrike 21, i Belgien 18 och i Holland 13 millioner kronor om året. Med tillhjälp af en liknande skatt skulle man hos oss lättare kunna öfvervinna de svårigheter, som utan tvifvel skola komma att blifva förenade med införandet af ett på rättvisa grunder byggt direkt beskattningssystem.

*Skattejem-
vigt.*

Såsom vilkor för hvarje rationellt beskattningssystem uppstälde redan Adam Smith på sin tid den fordran, att hvar och en bör bidraga till statens underhåll så uoga som möjligt i förhållande till sin skatte-

förmåga. Vid ordnandet af de moderna samhällenas skatteväsen har man temligen allmänt sökt tillmötesgå denna fordran på det sätt, att man genom olika slag af skatter söker träffa de skattskyldige i rätt förhållande till deras skatteförmåga. Detta har man genomfört icke blott så, att man sökt iakttaga ett rättvist förhållande mellan de indirekta och direkta skatterna, hvilka såsom skattebördor betraktade verka tryckande på befolkningen i motsatt riktning, hvarför de i sin helhet tagna böra utgå med ungefär lika stora belopp hvardera, utan äfven på det sätt, att man inom hvarje af dessa skattegrupper fördelat skatterna i olika slag så, att hvarje skatteslag träffar en kategori af skattskyldige, som endast på ett sådant sätt kan drabbas af en rättvis beskattning.

Då nu de obemedlade här i landet redan äro öfver höfvan tryckta af indirekta skatter, gifves det sålunda, enligt mitt förmenande, ingen annan rättvis utväg än att genom direkt beskattning uttaga det belopp af ökade inkomster, hvaraf staten på grund af så väl urtima Riksdagens beslut som samhällets utveckling i öfrigt är, eller kan komma att blifva, i behof. I första rummet blir då att på allmänna bevillningen öfverflytta de 6,7 millioner kronor, som för genomförandet af grundskatternas och rustnings- och roteringsbördornas afskrifvande äro erforderliga, och vidare de 3,8 millioner kronor, som genomförandet af härordningen kommer att i ökade utgifter medföra, samt slutligen hvad som derutöfver kan vara erforderligt för att betäcka de ökade utgifter, hvilka blifva en följd af samhällets normala utveckling. Tillsammans torde dessa ökade utgifter komma att medföra en höjning i den allmänna bevillningen, som nu utgår med endast 4,4 millioner kronor om året, af tre à fyra gånger dennas nuvarande belopp. Det är visserligen sant att lika många gånger komma icke derigenom de till staten nu utgående direkta skatterna att höjas; ty öfverflyttandet af grundskatterna på allmänna bevillningen är i själfva verket icke något annat än ett utbyte af en direkt skatt mot en annan. Fäster man härpå tillräckligt afseende torde ökningen i de direkta skatterna kunna stanna vid en fördubbling. Likaledes får man ej förbise, att denna höjning i de direkta skatterna icke behöfver vidtagas genast, ehuru den dock torde böra vara genomförd inom loppet af tio år.

Att den nuvarande bevillningsförordningen, som låter den synliga och lätt kontrollbara inkomsten få vidkännas den största skattebördan och som gör det möjligt för samhällets mera förmögna medlemmar att undandraga sig fullgörandet af den skattepligt, som dem rättvisligen tillkommer, så väl i dessa som i flera andra hänseenden icke motsvarar nutidens fordringar på en rättvis skattelag, är nogsam bekant. Men

*Bevillnings-
förordning-
gen.*

så länge den på kapital och arbete grundade bevillningen till staten endast varit en supplementärskatt, har trycket af den ojemna skattefördelningen icke gjort sig så känbart, att det uppväckt ett mera allmänt missnöje. Skulle man åter söka att uttaga den direkta skatt, som, enligt hvad förut visadt blifvit, nödvändigheten kräfver att så högst betydligt höja, efter de nu för bevillningen gällande grunder, så skulle utan tvifvel förhållandena komma att gestalta sig helt annorlunda. Det skulle då icke blott blifva förenadt med stora svårigheter, utan nära nog alldeles omöjligt, att på denna väg taga ut mer än en del af hela skattebeloppet, och vid sådant förhållande skulle missnöjet hos dem, som finge bära skattebördan, säkerligen blifva mycket stort; ty det förhåller sig ju så att bördor, som rätt fördelade bäras med lätthet, om de ej öfverstiga allas samtliga krafter, blifva i längden olidliga, om de trycka ojemnt. Man må vid alla beskattningsfrågor aldrig glömma, att rättvisa skattelagar äro af sådan ingripande betydelse för samhällslifvet, att underkännandet af denna sanning vid flera tillfällen framkallat våldsamma rubbningar i statsformerna. Häraf framgår med all önskvärd tydlighet, att om man skall hafva någon utsigt att kunna genomföra de på urtima riksdagen fattade besluten, så blir det en tvingande nödvändighet ej blott att underkasta nu gällande bevillningsförordning en genomgripande reform, utan ock att i samband dermed taga under allvarlig pröfning de med rättvisan mest öfverensstämmande grunder, hvarpå en ny direkt beskattning skall byggas. Från denna synpunkt sedt är det därför mycket att beklaga, att icke regeringen, när den framlade förslaget till ny härordning, samtidigt kom fram med förslag till ny förordning för den direkta beskattningens utgörande; ty med afseende på sättet, huru denna rättast bör ordnas, söka så olika uppfattningar göra sig gällande, att lång tid torde åtgå innan derur resulterar någon mera allmän mening.

*Fastighets-
skatt.*

Vid uppställandet af grunder för den direkta beskattningen torde det i främsta runnet böra uppmärksammas, att den, som jemte sin arbetskraft tillika kan förfoga öfver ett kapital, är bättre rustad att utkämpa lifvets strid än den, som för denna uppgift endast har sin arbetskraft att tillgå, och den förres skatteförmåga är därför under för öfrigt lika förhållanden större än den senares. Det är i följd häraf både rättvist och billigt, att inkomsten af kapital skattas i större proportion än inkomsten af arbete, antingen så att skatteprocenten i förra fallet sättes högre än i det senare, eller ock så att inkomsten, den må härröra från hvilken källa som helst, skattas lika, men kapitalet dessutom såsom sådant drager en extra beskattning. Lättast låter denna princip genomföra sig med afseende på det kapital, som är nedlagdt i fast egendom.

I alla de länder, som i beskattningshänseende kunna tjena oss till förebilder, har man också, jemte en allmän inkomstskatt, en särskild fastighetsskatt. I dessa länder drabbas fastighetsegaren icke blott af skatt för den inkomst, som han hemtar från fastigheten, utan får dessutom för denna utgöra en särskild skatt. Af flera skäl har man ansett en sådan särskild fastighetsskatt vara med rättvisans fordringar öfverensstämmande. Dels erbjuder kapitalplacering i fastighet den största säkerhet för kapitalets oförstörbarhet, dels utgör fastigheten ett förmögenhetsobjekt, som, oberoende af på detta nedlagdt arbete, stiger i värde i jemnbredd med landets växande befolkning och samhällets, förnämligast samfärdsmedlens, utveckling. Dessutom har man ansett det vara fullkomligt i sin ordning, att särskild skatt erlägges för den förmån, som innefattas i rättigheten att med andras uteslutande fritt förfoga öfver en del af landets jord. Slutligen skulle underlåtenheten att upptaga särskild skatt för fastigheter nödvändiggöra utkräfvandet af så mycket större skatter af alla icke-fastighetsegare. Tillika är att bemärka, att der en fastighetsskatt länge varit införd, är den lättast af alla skatter att bära, emedan den då verkar mindre som skatt än som en i fastighet in-tecknad ränta.

Af våra hittills utgående direkta skatter hafva endast grundskatterna haft denna natur, och man torde därför kunna ifrågasätta, om man icke nu, då man borttager dessa, borde ersätta dem med en särskild fastighetsskatt, utgående i förhållande till taxeringsvärdet efter lika grunder för alla slag af fastighet. Det kan visserligen icke förnekas, att om hvad här blifvit ifrågasatt skulle genomföras, så skulle de fastighetsegare, som hittills varit befriade från grundskatt, komma att af de ökade skatter, som för samhällets upprätthållande nu krävas, tyngas mer än andra samhällets medlemmar, men å andra sidan bör man kunna förutsätta, att fastighetsegarne i allmänhet hafva större skattekraft än det stora flertal af landets invånare, som sakna andra existensmedel än sin arbetskraft. För öfrigt lär det vid hvarje mera genomgripande omgestaltning af ett lands skatteförhållanden knappast kunna undvikas att några blifva lidande och andra åter gynnade. Onekligen skulle det vara högst önskvärdt, om man kunde utfinna något sätt, hvarpå detta missförhållande skulle kunna utjemnas. Men kan man icke detta, torde den omständigheten ensam i och för sig icke böra få lägga hinder i vägen för genomförandet af en reform, hvarpå landets framtida väl i mer än ett afseende kan vara beroende. Fritager man fastighetsegarne från all särskild beskattning, så likasom inbjuder man de socialistiska anspråken på jordens nationalisering att söka göra sig gällande, och man må i ett land som

vårt vara benägen att tillmäta dessa anspråk huru ringa betydelse som helst, så vill det likväl synas mig, som man icke borde alldeles förbise den härigenom för samhället uppstående faran.

Ehuru sålunda allmän inkomstskatt jemte särskild fastighetsskatt på nuvarande stadium af vårt beskattningsväsende skulle utgöra de former för direkt beskattning, som, enligt mitt förmenande, bäst skulle motsvara grundsatsen, att alla rikets medborgare skola efter sin förmåga lika beskattas, så torde må hända till en början icke något annat kunna åtgöras än att utveckla den direkta beskattningen på de för denna i bevillningsförordningen angifna grunder. Genomförandet af en mera genomgripande reform torde man få vänta med till dess statens finansiella svårigheter göra en sådan till en nödvändighet.

*Inkomst-
skatt.*

Den nu utgående fastighetsbevillningen är i sjelfva verket icke något annat än en förklädd inkomstbevillning, endast så till vida derifrån skild, som vid fastighetsbevillningens utgörande hänsyn icke toges till vid fastigheten häftande skulder. Derigenom blir visserligen den från fastigheten härflytande inkomsten skattlagd efter en större procent än inkomsten af arbete, och så till vida är rättvisa skipad i allmänhet, men i enskildheterna leder detta förhållande till den oegentligheten, att den mindre skuldsatta fastighetsegaren sålunda kommer att skatta efter en lägre skatteprocent än den mera skuldsatta. Man kan icke utan att skapa en ny orättvisa undanröjda denna oegentlighet genom att, på sätt några förmena vara det enda rätta, grunda hela den direkta bevillningen, äfven den som utgår från fastighet, endast och allenast på inkomstskatt; ty då skulle ju inkomst af kapital icke komma att skatta i större proportion än inkomst af arbete, på samma gång all fastighet, som icke lemnade inkomst, blefve skattefri, och detta vore ju i sjelfva verket ingenting annat än att gynna förmögenheten på arbetets bekostnad. Deremot både kan och bör man så till vida tillämpa inkomstbeskattningen äfven på afkastningen af fastighet, att all inkomst deraf, för hvilken icke genom fastighetsbevillningen skatt förut blifvit erlagd, skall genom inkomstbevillning särskildt skattläggas.

*Existens-
minimum och
bevillnings-
afdrag.*

I den allmänna inkomstskattens begrepp ligger, att den skall utgöras af all inkomst eller rättare af hvarje skattskyldigs verkliga inkomst. Men för en stor del af samhällets medlemmar är inkomsten icke större, än att den nätt och jemnt räcker till att uppehålla lifvet. Det skulle då icke vara billigt, att af en sådan ringa inkomst uttaga skatt, allra helst som dessa små inkomsttagare icke kunna undgå att i indirekta skatter betala sin tribut till samhället i en högre grad än den, hvartill deras inkomst skulle göra dem förpligtigade. Det

skulle tillika vara ekonomiskt sedt oklokt att gå till väga på sådant sätt; ty derigenom skulle dessa små inkomsttagare småningom så utarmas, att samhället skulle se sig nödgadt att gifva dem fattigunderstöd. För den skull är det nödvändigt att bestämma ett minimum af inkomst, under hvilket ingen direkt inkomstskatt skall betalas. Då likväl lifvet i städerna är dyrare än på landet och i de större städerna dyrare än i de mindre, samt på vissa trakter af landet dyrare än på andra, så kan icke friheten från att erlægga skatt för inkomst under existensminimum komma till sin fulla rätt med mindre än, att detta bestämmes olika för olika delar af landet; dock i intet fall utöfver en viss fastställd gräns. Men också med hänsyn till de inkomster, som ligga närmast öfver existensminimum, är det lika mycket i samhällets som i den enskildes intresse, att för dessa medgifves en skattelindring. Icke blott rättvisan fordrar detta, utan klokheten bjuder det också; ty den ökade inkomst, staten skulle kunna bereda sig genom att uttaga fulla skatten af de små inkomsttagarne, torde på grund af nödiga afkortningar blifva ingen, eller snarare mindre än ingen, om man tager i betraktande de besvär och omkostnader, som äro och måste blifva förenade med att indrifva skatten från små inkomsttagare. I vår nu gällande bevillningsförordning äro dessa betingelser för inkomstskattens utgående också beaktade derigenom, att inkomster understigande 500 kronor äro fria från bevillning, och att bevillningsfritt afdrag får göras för inkomster, som icke uppgå till 1,200 kronor med 450 och för inkomster mellan 1,200 och 1,800 kronor med 300 kronor. Såväl existensminimum som de bevillningsfria afdragen kunna tillika af särskilda anledningar, såsom höga bostadskostnader, höjas med 200 kronor.

Tydligt är emellertid att, om staten för fyllandet af sina behof måste på den direkta beskattningens väg genom en allmän inkomstskatt uttaga en viss procent af nationens hela inkomstbelopp, så skola de sålunda medgifna skattelindringarne för staten komma att medföra en högst betydlig minskning i de skattebidrag, som böra på den direkta beskattningens väg utgå. För att visa huru högst betydlig denna minskning i verkligheten är, må här framhållas huru förhållandet är i Stockholm. Denna stads myndige män utgjorde år 1890 ett antal af 60,000, och antager man att på detta antal sig belöpande icke — inkomsttagare såsom: fastighetsegare utan annan inkomst än den, som utgår af fastighet, fattighjon och fångar, motsvaras af lika många sig sjelf försörjande qvinnor, så skulle man kunna anslå inkomsttagarnes antal äfvenledes till 60,000. Dessas sammanlagda inkomst af kapital och arbete uppgick enligt gjord beräkning till 101 millioner kronor, hvaraf dock enligt taxe-

ringslängderna endast 70,7 millioner var beskattningsbar, under det att 30,⁸ millioner, eller 30 % af hela inkomstbeloppet, på grund af bevillningsfria afdrag voro fritagna från skatt. Den från förenämnda inkomst af 101 millioner utgående inkomstskatten uppgick sålunda icke till mer än 707,000 kronor, eller 0,7 % af hela inkomsten, hvadan staten, om densamma för sina ändamål behöft 1 % af inkomsten i skatt, på denna beskattningsväg gick förlustig 303,000 kronor.

*Progressiv
beskattning.*

Fasthåller man nu att staten icke får godtgöra sig denna minskning i inkomst på den indirekta beskattningens väg, så återstår för staten ingen annan utväg att fylla bristen i påräknad inkomst, än den att höja procentsatsen för den af inkomst utgående direkta skatten. Med afseende på nyssnämnda brist i den från Stockholm utgående bevillningen skulle t. ex. densamma till fyllandet af bristen fått höjas med 43 % af det belopp hvarmed den nu utgår. Nu är likväl tydligt, att om samhällets alla skattskyldige medlemmar hade lika stor inkomst, så skulle inkomstskatten drabba hvar och en just med den skatteprocent, som staten ansåg nödig att uttaga. Den omständigheten att inkomsterna i verkligheten äro så högst olika fördelade och att denna olika fördelning nödvändiggör en skattelindring för alla dem, som hafva en den normala medelinkomsten understigande inkomst, kan och bör icke utöfva någon inverkan på deras skattskyldighet, som fortfarande hafva en den normala motsvarande inkomst. Höjer man sålunda skatten på denna inkomst därför, att de som hafva mindre icke betala full skatt, så är och kan detta icke blifva annat än orätt. När sålunda skatteprocenten på medelinkomsten icke utan orättvisa kan höjas, så återstår för staten, om den nödgas medgifva skattelindring för mindre inkomster, ingen annan utväg att få skattebehovet fylldt, än den att höja skatteprocenten för de större inkomsterna med så mycket, som är behöfligt för att motsvara den för de lägre inkomsterna medgifna skattelindringen. Detta har föranlett dertill, att man i flera länder öfvergifvit den proportionella inkomstskatten för att ersätta den med en progressiv, så mycket mer som den senare icke blott bättre uppfyller rättvisans kraf utan äfven motsvarar billighetens fordringar. Det är nemligen tydligt, att en skatt, som utgår med lika stor procent af den mindre som den större inkomsten, skall för den mindre inkomsten utan tvifvel medföra en större uppoffring än för den större. Den progressiva inkomstskatten rätt tillämpad fullgör sålunda till alla delar vilkoret för en rättvis beskattning, eller att träffa alla lika, hvar och en i förhållande till hans skatteförmåga. Med afseende på sättet huru en progressiv beskattning bäst bör anordnas, så torde i främsta rummet böra uppmärksammas, att progres-

sionen skall hafva en gräns. För den skull kan man med lika verkan på förhand fastställa denna gräns och derifrån låta skatteprocenten för allt mindre och mindre inkomster falla degressivt nedåt. Vidare bör icke progressionen göras för stark utan så, att den högsta procentsatsen icke kommer att uttagas förr än vid en inkomst, som motsvarar den större förmögenheten. För öfrigt torde blifva nödigt att lämpa den progressiva beskattningen efter de inom landet rådande förhållandena.

För att visa, huru en på nu rådande skatteförhållanden i Stock-
holm grundad progressiv beskattning skulle kunna anordnas, må följande
såsom exempel anföras. Till grund för den progressiva beskattningen
läggas följande antaganden:

*Tillämpning
af den pro-
gressiva
beskattnings-
metoden.*

att inkomster understigande existensminimum, 700 kr., skola vara alldeles fritagna från skatt;

att den beskattningsbara inkomsten utgöres endast af den del, som öfverstiger existensminimum, hvilket torde vara bäst öfverensstämmande med rättvisans fordringar;

att för inkomster understigande 3,000 kr. skatten degressivt minskas;

att för en inkomst af 3,000 kr. skatten bibehålles vid ungefär den storlek, som den för närvarande har; samt

att gränsen för skatteprogressionen sättes till $2\frac{1}{2}$ % af inkomstbeloppet och att denna skatteprocent icke uttages förr än vid en inkomst af 10,000 kr.

Vid beräkning af skattens storlek skulle man då först hafva att från inkomsten göra ett afdrag af 700 kr., eller det antagna existensminimum. På den återstående delen, eller sjelfva det skattbara inkomstbeloppet, skulle man kunna anordna skatteprogressionen på ett sådant sätt, att skatten utginge med 1 % af den skattbara inkomstens första tusental och att skatteprocenten sedermera höjdes med $\frac{1}{2}$ % för hvarje påbörjadt tusental intill en skattbar inkomst af 4,000 kr., men derefter endast för två tusental i sender intill en skattbar inkomst af 10,000 kr.

Skatteskalen skulle sålunda komma att erhålla följande utseende:

Inkomst.	Beskatt- ningsbar inkomst.	Skattebeloppet utgör på den beskattningsbara inkomsten för											Skatten utgör	
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Kr.	I procent af inkomst.	
		t — u — s — e — n — t — a — l — e — t												
		i procent												
		1	1 1/2	2	2 1/2	3	3	3 1/2	3 1/2	4	4			
i kronor														
1,000	300	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3.0	0.33	
2,000	1,300	10	4.5	—	—	—	—	—	—	—	—	14.5	0.72	
3,000	2,300	10	15	6	—	—	—	—	—	—	—	31.0	1.03	
4,000	3,300	10	15	20	7.5	—	—	—	—	—	—	52.5	1.31	
5,000	4,300	10	15	20	25	9	—	—	—	—	—	79.0	1.58	
6,000	5,300	10	15	20	25	30	9	—	—	—	—	109.0	1.81	
7,000	6,300	10	15	20	25	30	30	10.5	—	—	—	140.5	2.00	
8,000	7,300	10	15	20	25	30	30	35	10.5	—	—	175.5	2.19	
9,000	8,300	10	15	20	25	30	30	35	35	12	—	212.0	2.35	
10,000	9,300	10	15	20	25	30	30	35	35	40	12	252.0	2.52	

För att ådagalägga huru denna skala för den progressiva beskattningen skulle utfalla i tillämpningen, meddelas nedanstående tabell utvisande: Stockholms befolknings inkomster, den skatt, som derå nu utgår och den, som skulle efter progressiv beskattning utgå. Tabellen är upprättad dels på grund af den i detta års statsverksproposition, Inkomstberäkningen Bil. Litt. B anförda tabell och dels med ledning af den i berättelsen angående Stockholms kommunalförvaltning år 1890 meddelade Tab. 111. Dervid är att märka att bevillningsafdragen äro de högsta medgifna, så att existensminimum blifvit satt till 700 kronor och att på inkomster mellan 700 och 1200 kronor afdrag gjorts för 650 samt för inkomster mellan 1200 och 1800 kronor för 500 kronor.

Inkomstklasser.	Antal Skattskyldige.	Medel- inkomst per skatt- skyldig.	Nu gällande prop. beskattn.		Föreslagen progressiv beskattning.		
			Bevilln. per individ.	Påford skatt.	Beskatt- ningsbar inkomst.	Bevilln. per individ.	Beräknad skatt.
Med bevillningsafdrag:							
från 700 till 800	17,386	750	1.0	17,087	50	0.5	8,693
„ 800 „ 1,000	18,140	860	2.1	37,927	160	1.6	29,024
„ 1,000 „ 1,200	4,401	1,080	4.3	18,800	380	3.8	16,723
„ 1,200 „ 1,500	2,834	1,340	8.4	23,966	640	6.4	18,137
„ 1,500 „ 1,800	2,016	1,640	11.4	23,035	940	9.4	18,950
	44,777			120,815			91,527
Utan bevillningsafdrag:							
från 1 till 1,800	1,414	—	—	13,332	—	—	16,910
„ 1,800 „ 2,000	780	1,900	19	14,820	1,200	13.0	10,140
„ 2,000 „ 3,000	2,890	2,260	22.6	65,314	1,560	18.4	53,176
„ 3,000 „ 4,000	1,644	3,240	32.4	53,315	2,540	35.8	58,855
	6,728			146,781			139,081
från 4,000 till 6,000	2,075	4,700	47	97,525	4,000	70	145,250
„ 6,000 „ 8,000	750	6,700	67	50,250	6,000	130	97,500
„ 8,000 „ 10,000	403	8,700	87	35,061	8,000	200	80,600
	3,228			182,836			323,350
öfver 10,000	881	—	—	257,338	—	—	627,927
Sammandrag:							
från 700 till 1,800	44,777	—	—	120,815	—	—	91,527
„ 1,800 „ 4,000	6,728	—	—	146,781	—	—	139,081
„ 4,000 „ 10,000	3,228	—	—	182,836	—	—	323,350
öfver 10,000	881	—	—	257,338	—	—	627,927
	55,614			707,770			1,181,885

Det visar sig här af, att staten vid en skatteberäkning af 1 procent på Stockholms hela inkomstbelopp, i verkligheten endast utfår 0.7 procent på den proportionella beskattningens väg, men skulle deremot på den progressiva beskattningens få 1.1 procent. I förra fallet förlorar staten 303 tusen, i det senare vinner staten 170 tusen i skatt. Denna vinst

kommer staten till godo, utan att de små inkomsttagarne derigenom tryckas. Tvärtom, af Stockholms 55,600 skattskyldige skulle inemot 49,000 med inkomster understigande 3 tusen få en skattelindring uppgående till $\frac{1}{5}$ af den skatt, de nu samfäldt utgöra. Det är på de återstående 6,600 skattskyldige, som den förhöjda skatten faller. Inkomsttagare med inkomster mellan 3 och 6 tusen skulle dock icke få sin skatt förhöjd med mer än något öfver $\frac{1}{3}$. De, som hade inkomst mellan 6 och 10 tusen, fingo skatten visserligen fördubblad, men för personer med så stora inkomster torde denna höjning i skattebeloppet icke få anses vara afskräckande. Att slutligen personer med inkomster öfverstigande 10 tusen skulle komma att få i skatt betala $2\frac{1}{2}$ procent af sin inkomst, i stället för att de nu slippa undan med endast 1 procent, torde icke heller kunna synas obilligt.

*Beskattnin-
gens afpas-
sande efter
olika arter
af inkomst.*

Genom att fastställa ett efter lokala förhållanden afpassadt existensminimum och genom att låta skatten progressivt utgå med en större procent af den större inkomsten än af den mindre är visserligen en riktig grund lagd för inkomstskattens utgörande. Men dermed äro ej alla de villkor iakttagna, som denna art af beskattning måste uppfylla, för att motsvara rättvisans alla kraf. I det föregående har redan blifvit framhållet, att den, som hemtar sin inkomst af kapital, är och måste vara i besittning af en större skatteförmåga än den, som icke har att påräkna annan inkomst än af sitt arbete. Men på samma sätt, som det förhåller sig med olikheten mellan inkomst af kapital och af arbete, likartadt är till en viss grad förhållandet mellan inkomsterna af olika slags kapital och inkomsterna af olika slags arbete. Ett kapital placeradt i fast egendom är säkrare bevaradt, än när det är rörligt, och därför kan en del af den större ränta det rörliga kapitalet lemnar betraktas som en premie för den med placeringen ökade risken. Men att skattlägga denna riskpremie lika högt som den säkra räntan, är icke billigt. Derfor bör vid lika stora inkomster af kapital, skatten för inkomsten af det rörliga kapitalet vara mindre än skatten för inkomsten af det fasta. En inkomst af stadigvarande arbete såsom exempelvis en tjenstemans lön, hvilken i regel först efter ransakning och dom kan honom beröfvas, bereder löntagaren en mycket tryggare existens än dens, hvars inkomst är af tillfällig natur. En del af den senares inkomst måste reserveras för tider, då arbetsförtjenst brister. Nominelt

lika stora inkomster af ena och andra slaget äro därför, såsom existensmedel betraktade, visst icke lika stora. Vid fastställandet af den procent af inkomsten, hvarmed skatten skall utgå, bör vederbörligt afseende härå fästas och den tillfälliga inkomsten sålunda skattläggas med en mindre procent än den stadigvarande. Frånsedt bevillningen för inkomst af fastighet, hvilken torde böra utgå efter andra grunder än de här för en allmän inkomstskatt uppställda, skulle man kunna antaga, att de tre öfriga inkomstarterna stode i det förhållande till hvarandra, att inkomst af rörligt kapital är så mycket lättare förvärfvad än inkomst af stadigvarande arbete, som denna inkomst är tryggare än inkomst af tillfälligt arbete. Under förutsättning af detta antagandes rättighet skulle man kunna låta skatten för inkomst af stadigvarande arbete utgå med sitt fulla belopp och inkomst af rörligt kapital med en förhöjning derutöfver samt inkomst af tillfälligt arbete med ett afdrag, i begge fallen af exempelvis 10 procent.

Den uppfattning af anordnandet af en allmän inkomstskatt, åt hvilken jag här sökt gifva ett uttryck, den nemligen, att bevillningen af inkomst lämpligen bör ordnas progressivt och utgå olika för olika slag af inkomst är för Riksdagen icke främmande, ty den hemställan, som förra årets bevillningsutskott derom till Riksdagen gjorde, blef af Andra Kammaren bifallen.

Det har äfven blifvit ifrågasatt att för vinnandet af en rättvisare beskattning medgifva de skattskyldige en efter familjens storlek afpassad skattelindring, större för den, som hade stor familj att försörja, än för den, som hade en mindre. Denna princip, på vissa ställen i utlandet tillämpad, vill synas mig hafva mindre, om ens något, fog för sig här, om den också kan hafva detta i de land, der den är tillämpad. Man må nemligen icke förbise, att redan nu kommer en sådan skattelindring de skattskyldige till godo genom den kostnadsfria undervisning, som meddelas i statens läroverk. Till bestridandet af kostnaderna för denna undervisning få i öfverensstämmelse med beskattningens grunder alla skattskyldige lika bidra, den familjelöse lika väl som den med stor familj utrustade. Så länge statens skolundervisning kommer att meddelas kostnadsfritt, utgör denna förmån för flertalet skattskyldige med måttliga inkomster i sjelfva verket en vida större ekonomisk fördel — större i den mån barnens antal är stort — än den, som skulle kunna dem beredas genom något ringa afdrag i den till staten utgående skatten. Hvad åter de små inkomsttagarne vidkommer, så erhålla de, om skatten ordnas på progressiva grunder, redan deri-

*Afdrag i
beskattning
en efter
familjens
storlek.*

genom en så väsentlig lindring i skattens utgörande, att för dem icke någon ytterligare skatteminskning utöfver den, som kan blifva en följd af inkomstens tillfälliga natur, torde vara af någon billighetshänsyn påkallad.

*Beskattning
af all
inkomst.*

I det föregående har redan uttalats den åsigten, att de begge beskattningsformer, som afse beskattning af inkomst af fastighet och inkomst af kapital och arbete, icke för närvarande och så länge grundskatterna icke äro fullt afskrifna böra till sin natur förändras, utan endast så till vida reformeras, att de komma att drabba alla skattskyldige lika. Enligt nu gällande bevillningsförordning utgår bevillningen för fastighet i vissa procent af taxeringsvärdet, oberoende af den behållna inkomst, som fastigheten lemnar, och bevillningen för inkomst af kapital och arbete i visst förhållande till den verkliga inkomst, som den skattskyldige kan hemta af sitt rörliga kapital och af sitt arbete. Någon annan ändring i sättet för fastighetsbevillningens utgående än den, att *all* slags fastighet skall lika beskattas, torde icke nu kunna ifrågasättas. Med afseende åter på bevillningen för inkomst af kapital och arbete torde denna inkomst, på sätt förut blifvit framhållet, böra göras till föremål för en på rationela grunder byggd allmän inkomstskatt, hvarmed bör förstås, att ingen genom skattelagstiftningen fritages från att betala skatt för all den verkliga inkomst, som härflyter ur hans rörliga kapital och hans arbete, lika litet som något slag af ur sådan källa härflytande inkomst får från beskattning undantagas. Från denna regel afvika emellertid bestämmelserna i nu gällande bevillningsförordning i flera hänseenden. Mest afvikande från den allmänna inkomstskattens princip är den frihet från skatts utgörande, som är medgifven för inkomst af jordbruksnäringen och för inkomst af aktier. Vid den reform af bevillningsförordningens föreskrifter, som måste blifva den oundvikliga följd af urtima Riksdagens beslut om grundskatternas afskrifning, får man sålunda i främsta rummet se till att dessa undantagsbestämmelser för erläggandet af inkomstskatt undanrödjäs. Den urtima Riksdagens beslut utgjorde ju, så att säga, den mögnade frukten af länge gjorda yrkanden på en rättvis beskattning af landets jordbrukare, och utan tvifvel deltog mången i beslutet endast på den grund, att han ansåg dessa skatters bibehållande lägga hinder i vägen för vinnandet af detta mål. Man torde sålunda med skäl

kunna betrakta grundskatternas afskrifvande endast som det första steget, om också ett mycket stort steg, taget på den rättvisa beskattningens väg. Ännu är därför icke målet vunnet. Stannar man på halfva vägen och icke i fortsättningen fullföljer rättvisans kraf på full likstälighet alla skattskyldige emellan, skola allmänhetens förväntningar utan tvifvel komma att på ett högst betänkligt sätt blifva besvikna. Skulle man underlåta att vid förestående reform af bevillningsförordningen på fullt allvar genomföra den rättvisans grundsats, att *hvar och en* efter sin förmåga skall utgöra skatt för inkomsten af sitt kapital och sitt arbete, så skall man, enligt mitt förmenande, derigenom framkalla ett nytt och berättigadt missnöje, som efter all sannolikhet icke skall komma att i styrka gifva missnöjet med grundskatterna efter.

Orsaken till att jordbruksnäringen såsom sådan hittills varit befriad från att erlägga bevillning för inkomst af rörelsekapital och arbete torde man måhända kunna söka deri, att grundskatterna utgjorde en för jordbruksfastigheterna så betungande skatt, att den från dessa tillika utgående fastighetsbevillningen kunde anses vara skatt nog och bereda statsverket full ersättning för den inkomstbevillning, från hvilken jordbruket såsom näring var befriad. Då grundskatterna nu emellertid komma att afskrifvas, försvinner dermed också jordbruksnäringens undantagsställning i beskattningshänseende och bör denna näring därför i detta hänseende likställas med alla andra näringar. Jordbruket borde sålunda icke blott i likhet med all annan fastighet erlägga fastighetsbevillning, utan det för jordbruksnäringens bedrivande nödiga rörelsekapital och jordbrukarens eget arbete borde tillika utgöra föremål för beskattning i öfverensstämmelse med de grunder, som för inkomstskatten kunna blifva fastställda. Kan man icke genast taga detta steg fullt ut, vill det likväl i alla händelser synas, som man icke, utan att allt för mycket frånträda rättvisa beskattningsgrunder, skulle kunna medgifva jordbrukarne skattefrihet för den inkomst af rörelsekapital och arbete, som jordbrukets afkastning lemnar utöfver den inkomst, hvilken i skattehänseende blifvit antagen belöpa sig på sjelfva fastigheten. Denna beskattningsprincip, som hos oss alltid varit i teorien erkänd, har nu så till vida blifvit införd på tillämpningens område, som bevillningen för jordbruksfastighet blifvit höjd utöfver den för annan fastighet utgående bevillning från 5 till 6 öre för 100 kronor af taxeringsvärdet. På sätt den urtima Riksdagen i sin skrifvelse till Kongl. Maj:t omförmäler har denna ur principiell synpunkt oegentliga utväg af praktiska skäl måst vidtagas. Dervid har man utgått från det an-

*Beskattning
af jordbruks-
näringen.*

tagandet, att jordbrukets hela afkastning utgör 6 procent af taxeringsvärdet och att inkomsten af rörelsekapitalet och arbetet förhåller sig till inkomsten af sjelfva fastigheten som 1 till 5. .

Mot riktigheten af dessa antaganden kan man dock göra befogade anmärkningar. Då jordbruksfastigheterna äro uppskattade till ett värde af 2,200 millioner kronor skulle således 6 procent derå utgöra 132 millioner kronor. Räknar man häraf, i likhet med annan fastighet, 5 procent af taxeringsvärdet eller 110 millioner kronor som ränta på sjelfva fastigheten, skulle icke mer än 22 millioner återstå såsom inkomst för rörelsekapital och arbete. Söker man göra sig en föreställning om storleken af det i jordbruket använda rörelsekapitalet, skall man vid en uppskattning af värdet på den i landet befintliga kreatursstocken finna, att detta värde icke understiger 450 millioner och värdet af inventarierna torde man icke kunna uppskatta till mindre än 150 millioner. Rörelsekapitalet skulle sålunda i sin helhet komma att uppgå till minst 600 millioner; hvarå 22 millioner icke utgör stort mer än $3\frac{1}{2}$ procent i ränta. Antager man åter räntan på det i jordbruket nedlagda fasta kapitalet till 4 procent och räntan på det rörliga till 6 procent, hvilket torde vara mera med verkliga förhållandet öfverensstämmande, så skulle, sedan räntorna på det fasta och rörliga kapitalet blifvit frändragna, på den till 6 procent af taxeringsvärdet uppskattade inkomsten af jordbruket uppstå ett öfverskott af 8 millioner; och detta belopp skulle sålunda utgöra ersättningen för jordbrukarnes på jordbruket nedlagda arbete. Detta är uppenbart en orimlighet och så illa står det icke heller till i verkligheten.

Den bruttobehållning jordbruket lemnar kan anses utgöra medelvärdet af en skörd af säd och rotfrukter 305, värdet af ladugårdsprodukter 160 och af skogsprodukter 30 millioner kronor, då deri icke inräknas hvad som belöper sig på sågverksrörelsen. Tillsammans skulle bruttobehållningen sålunda komma att uppgå till 495 millioner kronor. Afdrager man från dessa 495 millioner värdet på den spanmål, som blifvit använd till kreaturens utfodring, med 45, arbetslöner med 143 och öfriga omkostnader, ränta på de i rörelsekapitalet ingående skulder inbegripen, med 50, eller tillsammans 238 millioner, så återstår 257 millioner. Lägges dertill hyresvärdet för bostad och värdet af öfriga naturförmåner för 270 tusen jordbrukare, deraf 225 tusen jordegare och 45 tusen arrendatorer, med icke mer än i medeltal 100 kronor för hvarje, så blir detta 27 millioner, som jemte förestående 257 gör 284 millioner. Från denna jordbrukets nettoafkastning skall

då afgå 88 millioner i ränta efter 4 procent å fastighetsvärdet, hvadan man kan anslå den behållna inkomsten på sjelfva jordbruksnäringen till omkring 200 millioner. Hvilket ringa värde man än behagar tillmäta nu gjorda beräkning, så torde den slutsats, hvartill denna leder, eller att den behållna inkomsten af jordbruksnäringen såsom sådan skulle kunna uppskattas till omkring 200 millioner kronor, icke vara från det rätta långt aflägsen. Det bör nemligen icke synas oantagligt, att, då den femtedel af rikets befolkning, som sysselsätter sig med annan näringsverksamhet än jordbruk, är upptaxerad till 254 millioner kronor för inkomst af rörelse, inkomsten af jordbruksnäringen, som sysselsätter rikets halfva befolkning, uppskattas till 200 millioner kronor.

Beräknar man jordbrukets nettoafkastning — icke efter den för jordbruksbevillningens utgörande nu antagna grunden, eller 6 procent af taxeringsvärdet — utan, på sätt här ofvan blifvit gjordt, till 88 millioner på inkomst af fastighet efter 4 procent å taxeringsvärdet och till 200 millioner på inkomst af sjelfva jordbruksnäringen, såsom rörelse betraktad, så skulle skatten sålunda efter 1 procent på all inkomst komma att för jordbruket utgå i sin helhet med 2,9 millioner. Gör man nu ingen ändring i sättet för fastighetsbevillningens utgörande, utan låter denna bevillning, i likhet med hvad förhållandet är med all annan fastighet, äfven för jordbruket utgå med 5 öre för 100 kronor, så skulle bevillningen för alla jordbrukets fastigheter komma att sammanlagdt utgå med 1,1 million. Fråndrages denna fastighetsbevillning den ofvan beräknade skatt 2,9 millioner, som jordbruket rätteligen borde utgöra för såväl fastighet som inkomst af rörelse, så skulle den inkomstskatt, jordbruket utöfver fastighetsbevillningen borde utgöra, belöpa sig till 1,8 millioner, men i betraktande af det stora antal jordbrukare, som på grund af brukningsdelarnes ringa storlek icke kunna anses hafva en inkomst uppgående till 1,800 kronor, skola de bevillningsfria afdragen utan tvifvel komma att sammanlagda uppgå till ett ganska betydande belopp.

Den till antalet med rikets öfriga befolkning lika stora jordbruksbefolkningen besitter $\frac{3}{5}$ af rikets fastigheter, hvarå inkomsten i bevillningshänseende nu är upptaxerad till 132 millioner kronor. Antager man tillika, att tredjedelen af den inkomst af kapital och arbete (95 millioner), som är på landsbygden beskattningsbar, faller på den jordbrukande befolkningen, som utgör något öfver 60 % af hela landsbygdens, med ungefär 35 millioner, så skulle den hälft af befolkningen, som utgöres af jordbrukare, nu få skatta för en inkomst af sammanlagdt 167 millioner kronor. Den andra hälften af rikets befolkning får deremot

nu skatta dels för en inkomst af fastighet, 73 millioner, dels för inkomst af kapital och arbete, i städerna beräknad till 207 millioner, och på landsbygden till 60 millioner eller tillsammans för 340 millioner. Under det att jordbruksbefolkningen sålunda icke skulle i skatt få utgöra mer än 1,7 millioner kronor, skulle deremot den andra till antalet lika stora delen af befolkningen få betala en skatt af 3,4 millioner, eller dubbelt så mycket som den förra. Detta kan omöjligen anses vara en rättvis fördelning af skattebördorna, och därför är jag öfvertygad att den i längden icke heller skall kunna bestå.

Att den för jordbruksnäringen nu till 220,000 kronor beräknade inkomstskatt är alldeles för lågt upptagen, framgår uppenbart af en jemförelse med andra grupper af skattskyldige. Fabriksindustrien, som omfattar 3,250 fabriker och sysselsätter något öfver 100,000 personer, utgjorde år 1890 för inkomst af rörelse en skatt af 229 tusen. Dessa fabrikers tillverkningsvärde uppgick till 270 millioner, hvarför, om derifrån drages värdet af använda råmaterialier med ungefär hälften, bruttobehållningen på fabriksindustrien knappast kan anslås till en tredjedel af den bruttobehållning jordbruket lemnar. Den af 160 tusen personer bestående grupp af skattskyldige, som hvar för sig hafva en inkomst understigande 800 kronor, skattade enligt 1891 års bevillning 184 tusen. Jemför man härmed den skatt af 220 tusen kronor, som skall utgöras af jordbruksnäringen, hvilken sysselsätter 627 tusen myndige män, deribland 270 tusen egna brukare, samt lemnar en bruttoafkastning af närmare 500 millioner kronor, så faller ringheten af denna skatt för inkomst af det i jordbruksnäringen använda rörelsekapital och arbete skarpt i ögonen. Man må icke här göra den invändningen, att jordbruket dessutom får skatta för fastighet; ty det får också fabriksindustrien göra, och man torde icke mycket misstaga sig, om man antager, att de, hvilkas inkomster understiga 800 kronor, mycket gerna skulle betala skatt för fastighet, i fall dem bereddes någon utväg att erhålla sådan. För att lemna tillfälle att beträffande skatteförhållandena i riket anställa ytterligare jemförelser bifogas denna reservation en bilaga.

På grund af bristande material låter det icke göra sig att med sannolikhet säga, huru mycket jordbruket, när grundskatterna blifvit fullt afskrifna, i inkomstskatt rätteligen bör betala utöfver den nu till 220 tusen föreslagna skatten. Men äfven om man skulle antaga, att inkomstskatten af jordbruksnäringen då rätteligen borde sexdubblas, eller utgå med 1,3 millioner i stället för 220 tusen nu, så skulle likväl hela den skatt af inkomst på rörelse och fastighet tillsammans, som komme att belöpa sig på jordbruksbefolkningen, icke uppgå till mer än 2,4

millioner, eller endast föga mer än $\frac{2}{3}$ af den skatt, som andra hälften af rikets befolkning nu utgör. Äfven med en efter samma grunder, som för andra näringar, jordbruket åsatt inkomstskatt, skulle en högst betydlig skattelättnad komma jordbruket genom grundskatternas afskrifning till godo — en lättnad, som knappast kan uppskattas till mindre än tre gånger beloppet af den skatt, som derefter skulle komma att af jordbruket utgöras. Och härmed torde rättvisan och behovet af att vid förestående reform af bevillningsförordningen undanrödja den undantagsställning, som jordbruksnäringen i beskattningshänseende nu intager, få anses vara motiverade.

Enligt nu gällande instruktion för taxeringsmyndigheterna äro enskilda delegare i aktiebolag icke taxerade för inkomst från bolaget. Det är svårt att förstå, hvarför inkomst af aktier skall vara fritagen från beskattning, då inkomst af in-teckningar, depositioner eller obligationer icke är det. Instruktionen angifver som skäl därför, att bolaget redan skattar för såväl ränteinkomst på aktiekapitalet som för den vinst rörelsen derutöfver lemnar. Detta skäl synes mig vara origtigt i den ena delen och icke hållbart i den andra. Då aktiekapitalet är en bolagets skuld, så kan den i följd af bolagets verksamhet intjenade räntan derå icke inräknas i bolagets verkliga inkomst af rörelsen och bör sålunda vara från skatt befriad. Hvad åter beträffar den omständigheten, att bolaget skattar för den på dess rörelse utöfver räntan på aktiekapitalet uppkomna behållna inkomsten, så är detta icke något annat än fullgörandet af den skattskyldighet, som bör åligga hvarje inkomsttagare. Ur skattepligtens synpunkt kan man icke göra någon åtskilnad mellan ett aktiebolag och en fysisk personlighet; ty det förra träffar juridiskt bindande af-tal, lånar, köper, säljer, förer rättegång och gör konkurs lika väl som den senare, så att i ekonomiskt hänseende är dem emellan ingen skilnad i rättigheter och skyldigheter. Aktiebolaget och aktieegaren stå i det förhållande till hvarandra, att den senare är långifvare åt det förra, och den omständigheten, att aktiebolaget fullgör sin skattskyldighet, utgör därför icke någon anledning att fritaga aktieegaren från att fullgöra sin. Med afseende på skattskyldigheten bör sålunda aktiebolaget betala skatt för den behållna inkomst, som återstår sedan från vinsten på rörelsen räntan på aktiekapitalet blifvit frändragen, och aktieegaren för den utdelning, som af bolagets vinst belöper sig på hans aktier. Vill man nu af praktiska hänsyn fastställa räntan på aktiekapitalet till en viss procent, så möter naturligtvis därför intet hinder. Man kan då såsom i Preussen och Baden låta aktiebolagen få från sin vinst

*Beskattning
af aktier.*

afdraga $3\frac{1}{2}$ à 3 % af inbetalda aktiekapitalet, eller 4 %, om man, i betraktande af vår högre räntefot, så hellre vill.

Andra reformer af bevillningsförordningen.

Förutom nu berörda undantag från erläggande af inkomstbevilling finnas i bevillningsförordningen äfven andra medgifna. Sådana äro, att afdrag från inkomst får göras för det belopp, som man erhållit i arfvode för offentligt uppdrag å annan ort än der man är bosatt, och för med embete och tjänst förenade pensionsavgifter. Nu är det emellertid tydligt, att det gifves många, som bereda sig inkomst genom att förrätta uppdrag å annan ort än de äro bosatta, utan att dessa uppdrag äro af offentlig natur, och många, som icke äro embets- och tjänstemän, få äfven betala pensions- och ännu mer liffförsäkringsavgifter. Man kan då med skäl fråga, hvarför skola enskilda personer icke få från sina inkomster göra afdrag för förbemälda slag af inkomster och utgifter, när embets- och tjänstemän samt personer, som uträtta offentliga uppdrag, få det? Med fasthållande af likställighetsprincipen för samhällets alla medlemmar kan något tillfredsställande svar på denna fråga icke gifvas, och vill man bygga en ny bevillningsförordning på likställighetens grund, så måste därför alla sådana undantagsbestämmelser, som gynna en samhällsklass framför andra, alldeles afskaffas. En annan fråga kan blifva, om icke för pensionsavgifter och liffförsäkringspremier böra beredas bevillningsfria afdrag, men utan att närmare ingå på denna fråga är tydligt, att om man beslutar sig därför, bör också tillämpningen göras för alla lika.

Med fullt instämmande i den af utskottet uttalade mening, »att man tryggt torde kunna säga, att obligatorisk sjelfdeklaration utgör inkomstbeskattningens nödvändiga komplement, hvarförutan det är omöjligt att kunna åstadkomma en rättvis beskattning», torde man dock kunna ifrågasätta, om det för den skull skall vara nödigt att ålägga alla inkomsttagare sjelfdeklarationen som en obligatorisk pligt. Utan risk att icke vinna det med sjelfdeklarationen åsyftade ändamål skulle man kunna begränsa denna skyldighet till inkomsttagare med en något större inkomst, exempelvis 2,500 kr. Dervid borde man likväl medgifva dem, som hade mindre inkomst, rätt att, om de sådant önskade, få afgifva deklaration, likasom man borde ålägga dem att göra detta, om taxeringsmyndigheterna sådant påfordrade, med samma ansvarsåföljd, som kan komma att stadgas för dem, som utan anfordran skulle vara skyldige att aflemna deklaration. Straffbestämmelserna skulle kunna göras så, att den, som underlåte att afgifva deklaration, förlorade rätten att besvara sig öfver taxeringen, och att den, som meddelade origtiga uppgifter i

afsigt att beröfva staten en del af den skatt, som rätteligen borde utgå, straffades med böter, uppgående till tio gånger beloppet af den skatt, han velat undandraga sig att utgöra.

Ehuru själfdeklarationen, för vinnandet af erforderliga upplysningar om de skattskyldiges verkliga inkomster, är för en rättvis uppskattning en oundgänglig förutsättning, så kan man likväl icke tillmäta densamma en afgörande betydelse för skattskyldigheten. För att vid uppskattningen låta icke blott sakkunskapen, utan äfven opartiskheten komma till sin fulla rätt, blir det därför nödvändigt att fortfarande som hittills låta uppskattningen af de skattskyldiges inkomster fastställas af taxeringsmyndigheter. Sådana böra därför finnas i så väl trängre som vidare kretsar. Taxeringsnämnderna för de senare, såsom t. ex. länen, böra granska orternas upptaxeringar och för den skull utses af andra organ än de, som utsett taxeringsnämnderna i orterna. I begge torde måhända åt kronans ombud böra medgifvas ett större inflytande än hvad de nu hafva. Öfver samtliga taxeringsnämnder bör stå en skattekommission för hela riket, för att öfvervaka jemnheten af beskattningen i dess helhet, dels med afseende derå, att för de olika orterna existensminimum blefve rättvist uppskattadt, och dels för att förebygga, att orternas taxeringsnämnder satte inkomstbeloppen genomgående för låga för att i kommunernas intresse söka genom låg bevillning till staten bereda kommunernas invånare ersättning för höga kommunalskatter.

Sammanfattas den uppfattning, som i det föregående blifvit uttaland om sättet, hvarpå den direkta beskattningen för framtiden bör ordnas för att motsvara rättvisans kraf på likställighet i skattehänseende alla medborgare emellan, så skulle derur framgå:

att den direkta beskattningen bör utgå med bevillning

a) för fast egendom

b) för inkomst af rörligt kapital och arbete;

att denna bevillning utgår

för fast egendom

med ett visst belopp af egendomens uppskattade värde och af all slags fastighet till lika stort belopp för lika värde och

för inkomst af rörelsekapital och arbete

med vissa procent af all verklig inkomst, för hvilken, såsom be-

räknad att härflyta ur fast egendom, skatt ej förut blifvit erlagd, hvarvid iakttages:

att existensminimum inom vissa gränser fastställas efter olika lokala förhållanden;

att det fastställda existensminimum göres för alla skattskyldige skattefritt;

att för all inkomst derutöfver skatten utgår med en svag progression och så, att högsta skatteprocenten först träffar den inkomst, som motsvarar den större förmögenheten;

att afseende göres på arten af inkomst, så att för lika stora inkomster den af kapital skattas mer än den af stadigvarande arbete och denne mer än inkomst af tillfälligt arbete;

att vid inkomsternas beräkning inga afdrag få göras till förmån för vissa samhällsklasser eller vissa slag af inkomst;

att obligatorisk själfdeklaration för inkomst öfverstigande en viss måttlig storlek införes, med rätt och i vissa fall skyldighet för mindre inkomsttagare att äfvenledes sådan afgifva.

Mot detta förslag till grunder för bevillningens fördelning och sättet för deras tillämpning, på det att den direkta beskattningen skall kunna utgöras på ett rättvisare och lämpligare sätt än efter nu gällande bevillningsförordning, skall man kunna göra samma invändning, som man kan göra mot hvarje slag af rättvisa, den nemligen, att rättvisa i princip är en sak och rättvisa i tillämpningen en annan. Af sådan anledning torde ock mången, som annars kunde vara benägen att skänka dessa principer sitt erkännande, komma att, med tanken fäst på svårigheterna vid tillämpningen, underkänna dem. Till dessa skulle kunna riktas de ord, som redan 1859 års bevillningskomité uttalade: »Rättvisa bör alltid vara lagstiftarens första syftemål. Der orättvisan, såsom fallet är i fråga om fördelningen af vår nuvarande bevillning, å alla sidor blifvit erkänd, måste det vara en oafvislig pligt att afhjelpa densamma.» Ingen torde väl heller föreställa sig, att svårigheterna vid tillämpningen skola vara lättare att öfvervinna, därför att en princip är orättvis i stället för rättvis. För öfrigt torde i detta som i andra fall svårigheterna vara till för att öfvervinnas.

För mig har det, såsom ledamot af utskottet, varit en pligt att söka bilda mig en uppfattning om hvad som för vinnandet af en likformig beskattning bör vara att vid den förestående revisionen af bevillningsförordningen i främsta rummet iakttaga. Jag har dervid sökt ställa mig till efterrättelse den grundsats, som Riksdagen i sin skrifvelse af den 24 maj 1873 uttalade, nemligen »när afskrifning sker af grundskatterna, lärar den olikhet i bevillning efter andra artikeln, som nu

gäller för jordbruksfastighet och för all annan fastighet, äfvensom den bevillning, som nu enligt tredje artikeln särskildt utgöres af en viss klass af jordbruksfastigheter, böra försvinna och en revision såväl af bevillningsförordningen som af de på densamma i vissa delar byggda kommunalförfattningarne *i syfte att bereda likställighet mellan olika klasser af medborgare* *) böra företagas, hvarvid torde böra iakttagas, att den förhöjda bevillningen icke bör inträda förr, än en deremot svarande lindring i skattebördorna blifvit vidtagen». Då jag icke kunnat finna, att denna Riksdagens mening blifvit af utskottets majoritet så omfattad, som den enligt min åsigt förtjenat, har jag, i betraktande af denna beskattningsfrågas stora vikt för samhällets alla medlemmar, ansett mig böra, till den kraft och verkan det möjligen hafva kan, här uttala min från utskottets majoritet afvikande mening.

---

*) Kursiveradt af reservanten.

Herrar friherre *Barnekow* och *Treffenberg* hafva anhållit få antecknad, den förre, att han icke varit närvarande vid behandlingen af den i betänkandets punkt 1:o e) omförmälda fråga, och den senare, att han icke deltagit i den slutliga behandlingen af de i betänkandet förekommande frågor.

Manlig befolkning (*i tusental*).

Bevillning (i tusen kronor)

¹⁾ antalet brukare af egen eller andras jord.
²⁾ efter 1 öre för 100 kronor af taxeringsvärdet.
³⁾ „ 5 „ „ „ „ „ „

Beskattningsbar inkomst (i millioner kronor)

	af kapital och arbete			af fastighet		Summa beskattningsbar inkomst.
	under 800 kronor	öfver 800 kronor	Summa.	Fastighetsvärde.	inkomst.	
<i>Städer:</i>						
Stockholm	1.7	69.0	70.7	483.3	24.2	94.9
Öfriga städer	6.1	130.6	136.7	655.5	32.7	169.4
S:a	7.8	199.6	207.4	1,138.8	56.9	264.3
Jordbruksfastighet...				43.5	2.2	2.2
S:a				1,182.3	59.1	266.5
<i>Landet:</i>						
Jordbruksbefolkning			22.0	2,162.3	108.1	130.1
Annan befolkning	10.6	84.5	95.1	316.9	15.8	110.9
S:a			117.1	2,479.2	123.9	241.0
Summa Riket			324.5	3,661.5	183.0	507.5

Hela inkomsten af kapital och arbete (i millioner kronor). *)

	Inkomsttagare				Summa inkomst.
	Skattskyldige för inkomst			Icke skattskyldige.	
	under 800 kronor	öfver 800 kronor	Summa.		
<i>Städer:</i>					
Stockholm	13.0	85.8	98.8	2.8	101.6
Öfriga städer	29.0	141.7	170.7	29.9	200.6
S:a	42.0	227.5	269.5	32.7	302.2
<i>Landet:</i>					
Jordbruksbefolkning			200.0	142.8	342.8
Annan befolkning	51.9	96.8	148.7	104.6	253.3
S:a			348.7	247.4	596.1
Summa Riket			618.2	279.9	898.1

*) Inkomsten af icke-skattskyldige är antagen för Stockholm till 600 kr., för öfriga städer till 500 kr., och för landet till 400 kr., samt de bevillningsfria afdragen för inkomst under 1,200 till 650 i Stockholm och till 450 i öfrigt och för inkomst mellan 1,200 och 1,800 till 500 i Stockholm och till 300 i öfrigt.